

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΜΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ :

**Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ Η
ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : ΜΑΝΙΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ

2017-2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	4
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	5
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο</u>	
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ</u>	5
1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	5
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	6
1.3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	7
1.4. Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	8
1.5. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	9
1.6. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	10
1.7. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	11
1.8. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	11
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο</u>	
Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	14
2.1. ΓΕΝΙΚΑ	14
2.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	15
2.3. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	16
2.4. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	17
2.5. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	18
2.6. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	18
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο</u>	
Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	19
3.1. Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ ¹	19

---

¹ Καραμάνης Κ., (2008), Σύγχρονη Ελεγκτική, Εκδ.ΟΠΑ-Πρώτη Έκδοση, Αθήνα

3.2. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	20
3.3. Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	21
3.4. Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	23
3.5. Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	24
3.6. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	25
3.7. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	26
3.8. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	28
3.9. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	29
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο</u>	
4.1. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	30
4.2. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΧΩΡΙΣ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	34
4.3. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΕ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	35
4.4. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	35
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	36
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1^ο : ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε. – ΔΕΗ – ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ .....</u>	37
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2^ο : ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΡΕΛΙΑ Α.Ε. ....</u>	41
ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ – ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3^ο : ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ Α.Ε. ....</u>	45
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4^ο : ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ COCA-COLA 3E .....</u>	46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένας όρος ο οποίος, έχει απασχολήσει τα τελευταία χρόνια την ακαδημαϊκή κοινότητα, τις κυβερνήσεις των κρατών αλλά και τις διοικήσεις των επιχειρήσεων. Αποτελεί μια διαδικασία σχεδιασμένη έτσι, ώστε να προσθέτει αξία στις επιχειρήσεις και να βελτιώνει το σύνολο των λειτουργιών τους. Έτσι λοιπόν, μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, ο ρόλος του ελέγχου αποκτά μια συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Ο έλεγχος των μεγάλων οικονομικών μονάδων, που συγκεντρώνουν συνήθως αξιόλογο πλούτο καθίσταται σήμερα όλο και πιο επιτακτικός. Ο πειρασμός για ατασθαλίες, καταχρήσεις, απόκρυψη στοιχείων και λοιπές κακές διαχειρίσεις είναι μεγάλος, με κύριο στόχο των ατόμων αυτών να απολάβουν διάφορα οικονομικά οφέλη. Παράλληλα, η ανάγκη για να διασαφηνιστούν πλήρως οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιβάλλει τον έλεγχο από τους Ορκωτούς Λογιστές οι οποίοι έχουν ως κατευθυντήρια γραμμή τα ελεγκτικά πρότυπα και αρχές. Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι ο έλεγχος ασκείται μέσα από καθορισμένα κριτήρια ανάλογα με το περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και τη φιλοσοφία της έκτασης και του βάθους που οροθετείται. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να αγνοηθεί και η νομική ευθύνη που απορρέει από την υπογραφή των εκθέσεων ελέγχου, έπειτα από εξέταση επιλεγμένων αποδεικτικών στοιχείων.

Στην σημερινή του μορφή, ο εσωτερικός έλεγχος, αποτελεί το πιο αποτελεσματικό όπλο στο οπλοστάσιο των διοικήσεων των επιχειρήσεων. Εκτός από την αποτρεπτική του δύναμη είναι έτσι σχεδιασμένος, ώστε να αντλεί πληροφορίες από όλα τα κομμάτια της επιχείρησης, με αποτέλεσμα να προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της εταιρείας και την μεγιστοποίηση των κερδών της. Εκτός από τις επιχειρήσεις, ο εσωτερικός έλεγχος, προστατεύει όλους όσους συνδέονται άμεσα και έμμεσα με αυτές. Το εργατικό δυναμικό αισθάνεται μεγαλύτερη ασφάλεια γνωρίζοντας πως υπάρχει και λειτουργεί μια τέτοια υπηρεσία, ενώ αντίστοιχα συναισθήματα μπορούν να έχουν και οι μέτοχοι των εταιριών αλλά και οι επίδοξοι επενδυτές.

Αξίζει να σημειωθεί, πως ο Εσωτερικός Έλεγχος, ενεργεί συμπληρωματικά ως σύμβουλος, δίχως να υποκαθιστά τους διοικητές και αποτελεί απαραίτητο εργαλείο αποτελεσματικής διοίκησης, συμβάλλοντας με το δικό του τρόπο στη βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών. Τέλος ο Εσωτερικός Έλεγχος δεν έχει πλέον αποκλειστικά οικονομικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι έχει επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του σε διάφορα θέματα, όπως τις διαδικασίες και τα συστήματα επιχειρηματικών κινδύνων, την ασφάλεια και την κοινωνική ευθύνη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση του εσωτερικού ελέγχου αλλά και η διαχείριση του κινδύνου στις ελληνικές επιχειρήσεις. Παίρνοντας ως βάση την Ελεγκτική, αρχικά αναφέρονται η αναγκαιότητά της και το πλαίσιο των λειτουργιών της και εν συνεχεία αναλύονται οι τεχνικές αυτής. Η Ελεγκτική αποτελείται από τον Εσωτερικό Έλεγχο, του οποίου αντικειμενικός σκοπός είναι η αποτελεσματικότερη οργάνωση της Διοίκησης μίας οικονομικής μονάδας, και από τον Εξωτερικό Έλεγχο ο οποίος εφαρμόζεται με σκοπό να επιβεβαιώσει την εγκυρότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και να εξασφαλίσει την αξιοπιστία της οικονομικής μονάδας. Εμείς θα επικεντρωθούμε και θα αναλύσουμε το κομμάτι εκείνο του εσωτερικού ελέγχου.

Τέλος, αναφερόμαστε στην ίδρυση και στην εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα, καθώς επίσης και για την έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου αλλά και τους τρόπους διαχείρισής του.

Η εργασία δομείται με αποτέλεσμα την καλύτερη κατανόησή της, σε τρία επιμέρους κεφάλαια και τις ενότητες αυτών, ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην Ελεγκτική Επιστήμη. Ειδικότερα, γίνεται αρχικά η ιστορική αναδρομή και αναφέρονται η έννοια, η αναγκαιότητα και ο σκοπός της, αλλά και τα είδη του ελέγχου. Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρατίθεται ο Εσωτερικός Έλεγχος. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζονται η έννοια, τα είδη, ο σκοπός, και ο ρόλος του. Στο τρίτο κεφάλαιο, διερευνάται ο εσωτερικός έλεγχος στις ελληνικές επιχειρήσεις καθώς επίσης δίνεται αρκετά μεγάλη έμφαση στον επιχειρηματικό κίνδυνο. Ακολουθεί, το τέταρτο κεφάλαιο, και οι εκθέσεις ελέγχου των ορκωτών λογιστών αλλά και ο προσδιορισμός του κατάλληλου τύπου έκθεσης ελέγχου. Καθώς επίσης και οι μελέτες περιπτώσεων ορισμένων επιχειρήσεων και εταιρειών με κάποια παραδείγματα.

Η πτυχιακή εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα και την βιβλιογραφία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Η συστηματική διαδικασία του λογιστικού ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων που ακολουθείται από τους ελεγκτές, προσδιορίζει τον όρο «Ελεγκτική», ο οποίος περιλαμβάνει, εκτός από τον έλεγχο των καταστάσεων αυτών και τον έλεγχο της εναρμόνισης των λειτουργιών της επιχείρησης με τους ισχύοντες νόμους.

“Ως ελεγκτική, λοιπόν νοούμε το σύνολο των αρχών, κανόνων και ενεργειών οι οποίες απορρέουν από βαθιά γνώση της Οικονομικής των Επιχειρήσεων και Εκμεταλλεύσεων της Λογιστικής και του Δικαίου (εμπορικού, αστικού, φορολογικού) και βάσει των οποίων πραγματοποιείται ακριβής και λεπτομερής έλεγχος των εμπορικών βιβλίων, οικονομικών καταστάσεων, λογιστικών και συναφών στοιχείων προς διαπίστωση πράξεων ή παραλείψεων και συναγωγή αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικών προς την οικονομική διαχείριση.”²

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Ο μεγάλος όγκος των συναλλαγών, η κακή διαχείριση του δημοσίου και ιδιωτικού πλούτου, οι ατασθαλίες κ.λ.π., δεν είναι φαινόμενα των καιρών μας, έχουν τις ρίζες τους στους αρχαίους χρόνους, πράγμα που ανάγκασε τους τότε άρχοντες να λάβουν μέτρα για τη θέσπιση του ελέγχου. Έτσι λοιπόν καθιέρωσαν ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου, τον Εσωτερικό Έλεγχο, το οποίο καταρτιζόταν από κατάλληλα εκπαιδευμένους ανθρώπους τους οποίους διέκρινε, το ήθος, η θέληση, αλλά και οι γνώσεις τους, τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Σκοπός της πιο κάτω ιστορικής αναδρομής, είναι να τονιστεί η σπουδαιότητα που είχε ο θεσμός του ελέγχου και πως το επάγγελμα του ελεγκτή δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο στην Ελλάδα.

Οι «ρίζες» του ελέγχου που σήμερα έχει εξελιχθεί σε ολόκληρη την επιστήμη, βρίσκονται στις λειτουργικές ανάγκες της οργανωμένης ανθρώπινης κοινωνίας. Η ανάπτυξη της κοινωνικής ζωής και κυρίως η δημιουργία των κρατών που είχαν την ανάγκη της συλλογής φόρων, γέννησαν την ανάγκη των υπολογισμών, των λογαριασμών, συνεπώς και της λογιστικής αλλά και του ελέγχου αυτής³.

Σε πολλά εγχειρίδια βρίσκουμε πρωτότυπους τρόπους λογιστικής και ελεγκτικής στους προϊστορικούς χρόνους. Για παράδειγμα, η επανένωση τεμαχισμένων ξύλων και βράχων και το γράψιμο επάνω τους, είναι από τα πιο συνηθισμένα. Τα πρώτα όμως ιστορικά και αποδεδειγμένα ίχνη ύπαρξης λογιστών και ελεγκτών τα βρίσκουμε στην εποχή των Σουμερίων το 4.000 π.Χ. Από τις πλάκες, στις οποίες είναι γραμμένος ο κώδικας του Hammourabi, μπορούμε να δούμε ότι στους Σουμέριους δεν υπήρχαν μόνο εμπορικοί και κοινωνικοί νόμοι, αλλά υπήρχε επίσης και η υποχρέωση τήρησης ενός λογιστικού σχεδίου, καθώς επίσης και οι λεπτομέρειες πάνω στο λογιστικό χειρισμό ορισμένων συναλλαγών. Ο «Γραμματέας», ο οποίος έγραφε αυτές τις συναλλαγές πάνω στις πλάκες και τις νομιμοποιούσε με την υπογραφή του ήταν ο «ορκωτός λογιστής» ή ο εξωτερικός ελεγκτής της εποχής του.

---

² Μ.Τσιμάρας, (1958), Αρχαί Γενικής Λογιστικής, Αθήνα, σελ. 680

³ Σιώτης Θ.- Ζωϊτσάς Α., (2010), Σύγχρονη Ελεγκτική, Εκδόσεις Σοφία, Θεσσαλονίκη

Λογιστικές εκθέσεις όπου ο τότε ελεγκτής νομιμοποιούσε τις μεγάλες συναλλαγές του κράτους συναντά κανείς και στους Νινευίτες της Βαβυλώνας γύρω στο 3.000 π.Χ.

Στην αρχαία Αίγυπτο ο Φαραώ, προκειμένου να έχει τον έλεγχο των προσόδων του κράτους, δημιούργησε τους «επιστάτες». Οι οποίοι είχαν κύριο έργο τους τον έλεγχο της συγκομιδής των σιτηρών που ήταν το κύριο έσοδο και η φορολογητέα ύλη της χώρας αυτής. Ένας από αυτούς ήταν και ο Ιωσήφ, γνωστός από την παλαιά διαθήκη. Στο κράτος των Αθηνών, πριν από το 300 π.Χ., ο έλεγχος εμφανίζεται με την ψήφιση του νόμου «περί συστήματος ελέγχου των δημοσίων οικονομικών». Με αυτό το νόμο ιδρύθηκε το σώμα ή το συνέδριο των λογιστών που είχε την επιτήρηση των οικονομικών του κράτους. Πρόκειται για ένα σώμα Εσωτερικών Ελεγκτών.

Και στην υπόλοιπη όμως αρχαία Ελλάδα υπήρχαν ελεγκτές με διάφορες ονομασίες, όπως «Εξεταστές», «Συνήγοροι», ή «Δοκιμαστές».

Επίσης, στη αρχαία Ρώμη οι αυτοκράτορες ανέθεταν τον έλεγχο των οικονομικών σε ελεγκτές του κράτους, τους ονομαζόμενους «Υπάτους», «Κήνσορες» και τους «Ταμίες». Τον 13^ο αιώνα η Πίζα της Ιταλίας είχε τον επίσημο ελεγκτή της, ενώ το 1825 στην Αγγλία εμφανίζεται ο όρος του ελεγκτή. Στα τέλη του 17^{ου} αιώνα στη Γαλλία θεσμοθετήθηκε το Ελεγκτικό Συνέδριο και ένας ελεγκτής που επαλήθευε όλους τους λογαριασμούς.

Από τις αρχές του 20^{ου} αυξάνεται συνεχώς το βάρος των ενώσεων ελεγκτών στην οικονομική ζωή των δυτικών κρατών. Αυτό είναι αποτέλεσμα της πολυπλοκότητας των σημερινών νόμων.

Στα τελευταία χρόνια το επάγγελμα του ελεγκτή άρχισε να διεθνοποιείται. Πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις ζητούν από ελεγκτικές ενώσεις τις χώρες τους να κάνουν ελέγχους, όχι μόνο στην κύρια επιχείρηση αλλά και στις θυγατρικές τους που βρίσκονται σε άλλες χώρες. Η διεθνοποίηση αυτή δημιούργησε την ανάγκη της εναρμόνισης των ελεγκτικών διαδικασιών στις διάφορες χώρες, έτσι ώστε να είναι δυνατή η συνεργασία των διαφόρων ελεγκτικών ενώσεων.

1.3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Ο καθηγητής Μπαμπινιώτης⁴, παραθέτει ως έννοια της ελεγκτικής ότι αποτελεί τον επιστημονικό κλάδο και της πρακτική μέσω των αρχών και των κανόνων για την πραγματοποίηση των οικονομικών ελέγχων, ώστε να προλαμβάνονται τα λάθη και να αποτυπώνεται η ρεαλιστική χρηματοοικονομική κατάσταση της οικονομικής μονάδας.

---

⁴ Μπαμπινιώτης, Γ., (2002), Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας.

Ο Τσακλάγκανος⁵, όρισε την ελεγκτική ως το σύνολο των κανόνων και των αρχών μέσω των οποίων γίνεται ο λογιστικός έλεγχος και απορρέουν συμπεράσματα σχετικά με κάποια οικονομική διαχείριση.

Ο Meigs⁶, ο οποίος θεωρείται ο πατέρας της ελεγκτικής επιστήμης από αρκετούς ερευνητές, όρισε την Ελεγκτική ως τον επαγγελματικό κλάδο των οικονομικών και των διοικητικών επιστημών, που ασχολείται με τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις για την διεξαγωγή του ελέγχου σε κάθε οικονομική μονάδα, με σκοπό τη σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων καθώς και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Ως αυτόνομος κλάδος της οικονομικής και διοικητικής των επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων η ελεγκτική είναι ταυτόχρονα : επιστήμη γιατί μέσα από τη διερεύνηση παρέχει συνεχώς καινούρια γνώση, τεχνική γιατί σε συνδυασμό με την παραγόμενη επιστημονική γνώση ικανοποιεί τις ανάγκες του ελέγχου και φέρει εις πέρας την αποστολή της. Ως επιστήμη η Ελεγκτική ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν την διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων.

1.4. Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Κάθε επιχείρηση εφαρμόζει κάποιες συγκεκριμένες διαδικασίες προκειμένου να πετύχει τους στόχους που έχει θέσει. Όταν έχουμε τα κατάλληλα δεδομένα τότε ο στόχος είναι πιο εύκολος. Δηλαδή, οι κανονισμοί, τα συστήματα πληροφόρησης, η οργανωτική δομή ο προσδιορισμός καθηκόντων και γενικά ότι άλλο χρησιμοποιείται σαν μέσο για να είναι εφικτός ο στόχος της επιχείρησης, πρέπει να μας εγγυάται για την εξέλιξη και να διασφαλίζουν τον έλεγχό της. Ορίζεται λοιπόν ο έλεγχος ως ένα σύνολο αξιολογήσεων που εφαρμόζονται, προκειμένου να εκφραστεί μια αντικειμενική κρίση για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους. Συμπληρωματικά μπορούμε να πούμε ότι είναι και η διαδικασία που κρίνει την αξιοπιστία και την ποιότητα της παραγόμενης από την επιχείρηση πληροφορίας.

Ανάλογα με το άτομο που διενεργεί τον έλεγχο , η έννοια τους ελέγχου αποκτά και διαφορετική σημασία. Όταν το πρόσωπο ανήκει σε πρόσωπο της εταιρίας τότε μιλάμε για εσωτερικό έλεγχο, ενώ όταν ασκείται από ξένα άτομα και ανεξάρτητα από τον οικονομικό οργανισμό τότε μιλάμε για εξωτερικό έλεγχο. Για να ολοκληρωθεί όμως η έννοια αυτή πρέπει να λάβουμε υπόψην και το τι ελέγχεται και γιατί και ποιοι σκοποί επιδιώκονται από τον έλεγχο διενεργώντας τις κατάλληλες τεχνικές και διαδικασίες. Συνοπτικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ελεγκτική είναι το σύνολο των αρχών και των κανόνων με βάση των οποίων διενεργείται κάθε λογιστικό-

---

⁵ Τσακλάγκανος.Α., (2005), Ελεγκτική, Εκδ. Αδελφοί Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη

⁶ Meigs, Walter.B, Larser, E. John, and Meigs Robert, Μετάφραση Διαμαντόπουλος.Θ – Ταλαρούγκας. Ι., (1984), Ελεγκτική.

διαχειριστικός έλεγχος με σκοπό την πρόληψη λαθών, την εξακρίβωση ατασθαλιών, τον εντοπισμό αδυναμιών, περιορισμό των δαπανών και σωστών συναλλαγών. Έτσι λοιπόν η ελεγκτική είναι δυνατόν να χωριστεί σε δύο ειδικές κατηγορίες : α) σε Ελεγκτική της χρηματικής διαχείρισης, β) σε Ελεγκτική των οικονομικών αποτελεσμάτων.

1.5. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο έλεγχος στις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα στις Α.Ε καθίσταται αναγκαίος και υποχρεωτικός με το νόμο 2190/Α.Ε. Προαναφέρθηκε ότι ο έλεγχος διενεργείται στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων με σκοπό να επιβεβαιωθεί αν αυτές αποτυπώνουν την ακριβή περιουσιακή διάρθρωση και αν είναι αληθινά τα οικονομικά γεγονότα. Απορρέει λοιπόν το συμπέρασμα ότι οι βασικοί σκοποί του ελέγχου είναι οι εξής ⁷:

- Εντοπισμός και πρόληψη λογιστικών σφαλμάτων , απατών (προληπτικός έλεγχος)
- Ανακάλυψη και αποτροπή λαθών
- Η εγγύηση της ορθότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (επιβεβαιωτικός έλεγχος)
- Εκτίμηση της συγκρότησης των λογιστικών καταστάσεων, αφού η εξέλιξη της επιχείρησης φανερώνεται από τα στοιχεία αυτά (κύκλος εργασιών - κοστολόγηση)

Καταλήγοντας σκιαγραφείται ο σκοπός της ελεγκτικής που προσαρμοζόταν σύμφωνα με τις επιταγές κάθε χρονικής περιόδου :

- ❖ Μέχρι και το 1905 βασικός στόχος της ελεγκτικής ήταν ο εντοπισμός της απάτης.
- ❖ Από το 1905 μέχρι και το 1933, ακολούθησε ο εντοπισμός της απάτης και προχώρησε στην πρακτική της ορθής αποτύπωσης οικονομικών πράξεων της επιχείρησης καθώς επίσης και στην ανακάλυψη λαθών.
- ❖ Στην περίοδο 1933 μέχρι 1940, η ελεγκτική ακολούθησε τις ίδιες πρακτικές, όμως δημιουργήθηκε η ανάγκη ενός πιο λειτουργικού εσωτερικού συστήματος ελέγχου.
- ❖ Στην περίοδο 1940 με 1970, το αντικείμενο της ελεγκτικής είχε αποκτήσει ένα ευρύτερο φάσμα διεργασιών, κατά την μεταπολεμική περίοδο προκλήθηκε αύξηση του ανταγωνισμού, με προσπάθεια την όσο πιο αποδοτική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.
- ❖ Από το 1970 – 1985 αλλάζει η πορεία και κατευθύνεται προς την ανάλυση περιπτώσεων για την καταγραφή λαθών.

---

⁷ Τσακλάγκανος. Α, (2005), Ελεγκτική, εκδόσεις Αδελφοί Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη

- ❖ Και τέλος κατά την περίοδο 1985 μέχρι το 1990 ακολουθεί τακτικές που επικεντρώνονται στον ελεγκτικό κίνδυνο.

1.6. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η ύπαρξη της ελεγκτικής σημειώνεται κατόπιν τριών βασικών αιτιών :

- Οι ελλείψεις των ανθρώπων
- Η εύρεση και η καταπολέμηση λογιστικών σφαλμάτων
- Η απαίτηση αποδεκτών πληροφοριών

Πρακτικά τα σφάλματα και οι ατέλειες είναι λογικό να συνδέονται με την ύπαρξη του ανθρώπου. Με την αδιάκοπη ανάπτυξη των επιστημών και ειδικότερα των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν , οι αδυναμίες των ανθρώπων παρουσιάζουν διαφορετικότητα η οποία δεν θα σταματήσει να υφίσταται⁸.

Όπως έχουμε αναφέρει αντικείμενο της ελεγκτικής είναι η αποφυγή λογιστικών λαθών τα οποία, ο τρόπος με τον οποίο προέκυψαν μπορεί να είναι είτε από απροσεξία, είτε από έλλειψη πείρας των αρχών της λογιστικής. Τα σφάλματα ταξινομήθηκαν στις εξής κατηγορίες :

- ❖ Σφάλματα αρχών
- ❖ Σφάλματα λογιστικής διατύπωσης
- ❖ Σφάλματα αμέλειας
- ❖ Σφάλματα επιδόσεων
- ❖ Σφάλματα υπολογιστικά
- ❖ Σφάλματα κατά τη διάρκεια της εργασίας

Τέλος, για την τεκμηρίωση του σκοπού της ελεγκτικής πρέπει να γίνεται χρήση αξιόπιστων και αντικειμενικών πληροφοριών ώστε αυτές να είναι αποδεκτές. Έχει επικρατήσει η άποψη στο χώρο των οικονομικών πως με την διερεύνηση των κοινωνικών ομάδων, οι εκτιμήσεις για ανακριβείς πληροφορίες αυξάνονται. Αν όλες αυτές οι πληροφορίες, οι οποίες πηγάζουν από την κοινωνία, είναι αναξιόπιστες τότε δύναται η αναποτελεσματικότητα καθώς επίσης και η ανεπαρκής διαμοίραση παραγωγικών πόρων.

---

⁸ Γρηγοράκος. Θ., (1989), Γενικές Αρχές Ελεγκτικής, Εκδ. ΟΠΑ, Αθήνα

1.7. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όπως μπορούμε να καταλάβουμε, αντικείμενο του ελέγχου είναι κατά κανόνα η οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας, όπως μπορεί να θεωρηθεί η έννοια περιουσία οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου από τους τρίτους που την διαχειρίζονται. Οι σχέσεις κυριότητας των οικονομικών στοιχείων μιας οικονομικής μονάδας δεν είναι μονομερείς, έτσι η περιουσία μιας ατομικής επιχείρησης είναι σε πρώτο στάδιο κτήμα του ιδιοκτήτη, αλλά συγχρόνως αποτελεί και στοιχείο ενδιαφέροντος για αυτούς που έχουν απαιτήσεις από την επιχείρηση. Η περιουσία μιας Ανώνυμης Εταιρείας κοινό κτήμα του συνόλου των μετόχων και συγχρόνως ξένο αντικείμενο για αυτούς που την διαχειρίζονται.

Αντιθέτως, υποκείμενο του ελέγχου έχει να κάνει με το ποιο πρόσωπο διενεργεί τον έλεγχο, δηλαδή προγραμματίζει και ολοκληρώνει όλη την ελεγκτική διαδικασία βασισμένο σε διάφορες τεχνικές.

Ο ελεγκτής ανάλογα με την εξάρτησή του, οικονομική ή άλλη, από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα και τον ειδικότερο σκοπό που αποβλέπει το έργο του, διακρίνεται σε εσωτερικό και σε εξωτερικό ελεγκτή⁹. Εσωτερικός είναι αυτός ο οποίος εργάζεται στον οικονομικό οργανισμό και μέσα από το έργο του αποβλέπει να ελέγχει τις διαχειριστικές και λογιστικές πράξεις έχοντας ως βασική αποστολή την πρόληψη λαθών και ατασθαλιών. Αντίθετα, ο εξωτερικός ελεγκτής δεν έχει καμία υπαλληλική ή άλλη εξάρτηση προς την επιχείρηση που καλείται να ελέγξει. Είναι λοιπόν εντελώς ανεξάρτητος και αδέσμευτος προς την οικονομική μονάδα που ελέγχει και καθόλου δεν επηρεάζεται από την διοίκησή της με αποτέλεσμα να μην υπάρχει κανένα από τα μειονεκτήματα του εσωτερικού ελεγκτή. Αυτό το γεγονός είναι εγγύηση για την διενέργεια αντικειμενικού ελέγχου, με αποτέλεσμα να αποκτά ιδιαίτερο κύρος το έργο του εσωτερικού ελεγκτή και τα πορίσματα του να είναι ευρύτατα χρήσιμα.

1.8. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η γενικότητα των όρων «έλεγχος» και «ελεγκτική» μπορεί να διασαφηνιστεί και να γίνει πιο συγκεκριμένη στα πλαίσια της λειτουργίας των διάφορων οικονομικών μονάδων με την κατάταξη των ελέγχων σε κατηγορίες. Η κατάταξη αυτή γίνεται με βάση κάποια συγκεκριμένα κριτήρια. Έτσι, οι επικεφαλείς των επιχειρήσεων υποβοηθούνται σημαντικά με αυτή την διάκριση, ώστε να μπορέσουν να διενεργήσουν τον έλεγχο ή τους ελέγχους που αρμόζουν στη φύση αλλά και στις ιδιαιτερότητες ενός οικονομικού οργανισμού. Έτσι οι έλεγχοι διακρίνονται ανάλογα με:

---

⁹ Κόκκινος Ν., (1973). Ορκωτός Λογιστής, Εγκυκλοπαίδεια Οικονομικών Επιστημών, Αθήνα

Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό του οι έλεγχοι διακρίνονται σε: Προληπτικούς ελέγχους, οι οποίοι διενεργούνται μετά την εκτέλεση της οικονομικής συναλλαγής και έχουν ως σκοπό να προλάβουν τα πιθανά λάθη.

Κατασταλτικούς ελέγχους, οι οποίοι διενεργούνται εκ των υστέρων και αποβλέπουν στην αποκάλυψη των λαθών, των παραλείψεων, απατών και κλοπών.

Ανάλογα με την έκταση τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε:

Γενικούς ελέγχους, που επεκτείνονται σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης, διερευνώντας όλες εκείνες τις κινήσεις τις οποίες ακολούθησε η επιχείρηση σε μια δοσμένη χρονική περίοδο (π.χ. ο ετήσιος έλεγχος Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Χρήσης).

Ειδικούς ελέγχους, οι οποίοι έχουν ως αντικείμενο μελέτης, αξιολόγησης και έρευνας ένα δεδομένο τμήμα της οικονομικής μονάδας (π.χ. ο έλεγχος των αποθεμάτων).

Ανάλογα με την διάρκεια τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε:

Μόνιμους ή διαρκείς ελέγχους, που διενεργούνται σε όλη την πορεία της επιχείρησης, δηλαδή από τις συναλλαγές μέχρι την παραγωγική διαδικασία. Επίσης, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο διαρκής έλεγχος είναι στην ουσία προληπτικός έλεγχος αφού πριν την διεξαγωγή κάποιας κίνησης μελετάται από τον αρμόδιο.

Τακτικούς ή περιοδικούς ελέγχους, είναι οι έλεγχοι οι οποίοι δεν είναι μεν συνεχείς αλλά διενεργούνται ανά τακτές χρονικές περιόδους (ετήσιοι, τριμηνιαίοι κ.λ.π.), ώστε να γίνεται αντιληπτή η κατάσταση της οικονομικής μονάδας. Οι έλεγχοι αυτοί καθορίζονται από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και η πραγματοποίησή τους γίνεται από τους εσωτερικούς ελεγκτές μεμονωμένα.

Έκτακτους ή περιστασιακούς ελέγχους, είναι οι έλεγχοι που γίνονται χωρίς να έχουν προγραμματιστεί, δηλαδή σε έκτακτες περιπτώσεις και για ειδικούς λόγους, για παράδειγμα, ύστερα από ένα απρόσμενο γεγονός και όταν υπάρχουν υπόνοιες για κατάχρηση.

Ανάλογα με το πρόσωπο του ελεγκτή διακρίνονται σε:

Εσωτερικούς ελέγχους, που οργανώνονται από την ίδια την οικονομική μονάδα και διενεργούνται από πρόσωπα τα οποία εξαρτώνται από αυτή.

Εξωτερικούς ελέγχους, που διενεργούνται από ειδικούς επαγγελματίες ελεγκτές, οι οποίοι δεν πρέπει να έχουν καμία σχέση ή εξάρτηση από την επιχείρηση.

Στην καθημερινή πραγματικότητα, στις διάφορες οικονομικές μονάδες οι παραπάνω έλεγχοι δεν λειτουργούν μεμονωμένα αλλά συνδυάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται, ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματικοί και τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν να είναι αιτιολογημένα και τεκμηριωμένα.

Τέλος, οι δυο κυριότερες κατηγορίες ελέγχων που αποτελούν και το βασικό σημείο αναφοράς της ελεγκτικής διαδικασίας, είναι ο εσωτερικός και ο εξωτερικός έλεγχος.

Ανάλογα με τις μορφές των στόχων και την ομάδα πληροφοριών που κάθε φορά ο έλεγχος αντιμετωπίζει για να αξιολογήσει και να κρίνει, διακρίνονται οι παρακάτω τομείς ελέγχων.

Ο διοικητικός έλεγχος, ο οποίος αποσκοπεί στο να εξακριβώσει αν έχουν επιτευχθεί οι σκοποί της διοικήσεως της επιχείρησης και διενεργείται κυρίως από τον εσωτερικό ελεγκτή¹⁰.

Ο διαχειριστικός έλεγχος, το είδος αυτού του ελέγχου προέρχεται από την εξέλιξη της έννοιας του ελέγχου μέσα στο χρόνο και περιέχει την ιδέα της ικανότητας να προσδιοριστούν οι σκοποί και οι στόχοι της επιχείρησης και να μετρηθούν τα επιτεύγματα, τα οποία εξετάζει σε σχέση με το περιβάλλον της επιχείρησης, εσωτερικό και εξωτερικό.

Ανάλογα με την τεχνική που χρησιμοποιούν διακρίνονται σε κάθετοι και οριζόντιοι. Κάθετος έλεγχος είναι εκείνος με τον οποίο ο ελεγκτής θα χρησιμοποιήσει τα λογιστικά στοιχεία¹¹:

1. Αποτέλεσμα Χρήσης
2. Ισολογισμός
3. Γενική Εκμετάλλευση
4. Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού
5. Ισοζύγια Μηνών
6. Ισοζύγια Αναλυτικών Καθολικών
7. Γενικό Καθολικό
8. Γενικό Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο
9. Αναλυτικά Καθολικά
10. Αναλυτικά Ημερολόγια
11. Τα Παραστατικά

---

¹⁰ Α.Παππά, (1990), Ελεγκτική, Αθήνα, σελ.20

¹¹ Φιλιτούρης,Α., (2007), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος, Θεσσαλονίκη

Δηλαδή, ο ελεγκτής ελέγχει την αξιοπιστία των καταγεγραμμένων τεκμηρίων που διαφαίνονται στον Ισολογισμό, ακολουθώντας μια αντίστροφη πορεία από αυτήν στην οποία κατέληξαν τα στοιχεία αυτά, έτσι με αυτό τον τρόπο καταφθάνει στα αρχικά παραστατικά. Εν τέλει, για την διεξαγωγή ορθού συμπεράσματος ο ελεγκτής συνεννοείται με ανεξάρτητους προς την επιχείρηση συναλλασσομένους, καθώς τα εκδοθέντα από την επιχείρηση στοιχεία δεν είναι τόσο έγκυρες αποδείξεις¹².

Όμως, ο **οριζόντιος έλεγχος**, ακολουθεί μια τελείως αντίστροφη διερευνητική πορεία, η οποία είναι η παρακάτω¹³ :

1. Τα παραστατικά της Επιχείρησης
2. Τα αναλυτικά Ημερολόγια
3. Τα Αναλυτικά Καθολικά
4. Το Γενικό Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο
5. Το Γενικό Καθολικό
6. Τα Ισοζύγια Αναλυτικών Καθολικών
7. Τα Ισοζύγια Μηνών
8. Το Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού
9. Η Γενική Εκμετάλλευση
10. Ο Ισολογισμός
11. Τα Αποτελέσματα Χρήσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Σε μια δυναμικά αναπτυσσόμενη επιχείρηση ο επιχειρηματίας αντιλαμβάνεται, ότι είναι αδύνατον να παρακολουθήσει όλες τις συναλλαγές ή να εποπτεύσει μόνος του όλο το προσωπικό. Έτσι αναγκάζεται να εμπιστευτεί ένα μέρος των διοικητικών και οικονομικών λειτουργιών σε τρίτα πρόσωπα. Στο βαθμό λοιπόν που ο επιχειρηματίας απομακρύνεται από την άμεση επίβλεψη της επιχείρησης του, οφείλει να πάρει ορισμένα μέτρα, τα οποία θα αντισταθμίσουν την προσωπική του επίβλεψη. Αυτά τα

---

¹² Κάντζος Κ. και Χονδράκη Α., (2006), Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική ΙΙ., Εκδ. Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα.

¹³ Φιλιτούρης Α., (2007), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος, Θεσσαλονίκη

μέτρα αποτελούν και τη βάση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης.

Οι πιο γνωστοί ορισμοί του εσωτερικού ελέγχου είναι αυτοί που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς από επαγγελματικές ενώσεις εσωτερικών ελεγκτών στις ΗΠΑ, στη Βρετανία και στη Γαλλία. Σύμφωνα με τον ορισμό των Experts comptables et comptables agrees της Γαλλίας, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελείται από ένα σύνολο ασφαλιστικών δικλίδων με σκοπό την προστασία της περιουσίας της επιχείρησης, τη βελτίωση της διαθέσιμης πληροφόρησης, την αύξηση της αποτελεσματικότητας των εργασιών και τη διαπίστωση της ομαλής εξέλιξης των στόχων που έχει θέση η διοίκηση.

2.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών έχει δώσει τον ορισμό σχετικά με την έννοια του εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να πετύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας έτσι μια πιο επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. ->Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών ελεγκτών, 2005.

Ο εσωτερικός έλεγχος διαχωρίζεται από τον εξωτερικό. Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος οφείλει να παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες στη διοίκηση για θέματα βελτίωσης των λειτουργιών και των διαδικασιών της επιχείρησης. Η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου έχει ως στόχο να προσθέσει αξία στην επιχείρηση δια μέσου της βελτίωσης των λειτουργιών της επιχείρησης. Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να βοηθήσει την επιχείρηση να πετύχει τους στόχους της δια μέσου συμβουλευτικών και διαβεβαιωτικών εργασιών. Ανατίθεται σε εξειδικευμένους υπαλλήλους της επιχείρησης οι οποίοι αναφέρονται απευθείας στην διοίκηση της επιχείρησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος θεωρείται το φυσικό συμπλήρωμα της λογιστικής οργάνωσης. Αποβαίνει δε τόσο απαραίτητος, όσο η επιχείρηση είναι μεγαλύτερη και έχει πολυπλοκότερη διάρθρωση. Η αποκέντρωση των υπηρεσιών, η διατήρηση υποκαταστημάτων, πρακτορείων κ.λπ. εντείνει την ανάγκη του εσωτερικού ελέγχου με στόχο τη διασφάλιση της ορθότητας και ακρίβεια των εγγραφών και την πρόληψη διαχειριστικών ανωμαλιών.

Η οργάνωση μόνιμου εσωτερικού και προληπτικού συγχρόνως ελέγχου είναι δυσχερές πρόβλημα. Αφορά το σύνολο των μέτρων με τα οποία παρακολουθούνται και εποπτεύονται τόσο οι λογιστικές εγγραφές όσο και οι διαχειριστικές ενέργειες.

2.3. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι να αξιολογήσει τις λειτουργίες της επιχείρησης και να προτείνει λύσεις ώστε να βελτιωθούν. Σημαντική είναι η συμβολή του στην αποτελεσματικότητα της επιχείρησης σε θέματα διαχείρισης κινδύνων, συστημάτων ελέγχου και διαδικασιών διοίκησης. Ο τελευταίος ορισμός του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών ενσωματώνει μια σημαντική για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, η οποία είναι σχετική με την συμβολή του στους κινδύνους της επιχείρησης. Ο κίνδυνος είναι ένα βασικό στοιχείο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Οι κίνδυνοι είναι κάτι απρόβλεπτο και δεν υπάρχει απόλυτη διασφάλιση για την αποφυγή τους. Οι ανθρώπινες ενέργειες μπορούν να μειώσουν τους πιθανούς κινδύνους, σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορούν να τους εξαλείψουν εντελώς. Ο κίνδυνος και η αβεβαιότητα είναι στενά συνδεδεμένες έννοιες με την ανθρώπινη φύση.

Στα πλαίσια του σκοπού αυτού ο Εσωτερικός Έλεγχος εξετάζει και αξιολογεί :

- Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου καθώς και τα επιμέρους υποσυστήματα του.
- Την αξιολόγηση της κάθε μορφής επιχειρηματικού κινδύνου και την αποτελεσματική διαχείριση του.
- Την ύπαρξη οργάνωσης, επάρκειας και αποτελεσματικότητας των εσωτερικών διαδικασιών.
- Την τήρηση πολιτικής προσωπικού και εκπαίδευσης του.
- Το βαθμό συμμόρφωσης των εργαζομένων με τις αποφάσεις της διοίκησης αλλά και τους κανόνες λειτουργίας της επιχείρησης.
- Τη σύγκριση του κόστους λειτουργίας των επί μέρους τμημάτων σε σχέση με το όφελος τους.
- Την αξιολόγηση της επικοινωνίας και της συνεργασίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και μεταξύ των τμημάτων.
- Την αξιοποίηση των μέσων παραγωγής και την αποδοτικότητα τους.
- Τα μέσα προστασίας για την επαρκή φύλαξη των υπηρεσιακών στοιχείων από κλοπές, απώλειες, φθορές , κ.λπ.

2.4. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Μέσα στην επιχείρηση πρέπει να τηρούνται κάποια ουσιώδη πράγματα 'ώστε να αυξήσουμε τις πιθανότητες πραγματοποίησης ενός αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου.

Το προσωπικό θα πρέπει να είναι κατάλληλο και ακέραιο. Να υπάρχει ένα σχέδιο οργάνωσης το οποίο να προσδιορίζει τα καθήκοντα του κάθε υπαλλήλου, να ξέρει δηλαδή τι πρέπει να κάνει με σαφήνεια και λεπτομέρεια, και τι είναι υπεύθυνος να κάνει, αλλά και ποια εξουσία έχει μέσα στην επιχείρηση. Επίσης, οι πληροφορίες πρέπει να είναι ποιοτικά και ποσοτικά επαρκής και αν γίνεται να υπάρχουν γραπτές οδηγίες. Έτσι εκτός του ότι θα διακινούνται σωστά οι πληροφορίες, χωρίς αυτοσχέδιες παρεμβάσεις, διευκολύνεται και ο ελεγκτής στο έργο του.

Βασικοί έλεγχοι της λογιστικής απεικόνισης των οικονομικών γεγονότων

Ο ελεγκτής θέλει εγγύηση ότι όλα τα οικονομικά γεγονότα της επιχείρησης έχουν αποτελέσει αντικείμενο λογιστικής εγγραφής. Ότι κάθε λογιστική εγγραφή εκπροσωπεί και αιτιολογείται από ένα γεγονός και ότι δεν υπάρχουν σφάλματα στις λογιστικές εγγραφές. Η εγγύηση αυτή δίνεται μέσα από την επαλήθευση των εργασιών της λογιστικής απεικόνισης των διαφόρων οικονομικών γεγονότων.

Έλεγχος στο προσωπικό της επιχείρησης

Αυτοί οι έλεγχοι αποβλέπουν στο να βεβαιωθεί ο ελεγκτής ότι στην επιχείρηση υπάρχουν ιεραρχικοί έλεγχοι και αμοιβαίοι έλεγχοι του διαχωρισμού των καθηκόντων.

Στους ιεραρχικούς ελέγχους περιλαμβάνονται οι έλεγχοι εξουσιοδότησης, οι έλεγχοι της επίβλεψης των εργασιών, οι κανονισμοί άδειας εισόδου στους χώρους της αποθήκης. Ο καθένας μέσα στην επιχείρηση είναι αρμόδιος και εξουσιοδοτημένος για κάποια πράγματα. Δεν μπορεί ο καθένας να κάνει ότι θέλει μέσα σε αυτήν, δίχως προηγουμένως να έχει συμφωνηθεί με τα ανώτερα στελέχη της.

Στους αμοιβαίους ελέγχους του διαχωρισμού των καθηκόντων περιλαμβάνεται η βασικότερη ίσως αρχή του εσωτερικού ελέγχου που είναι ότι : Σε μια επιχείρηση αυτός που αποφασίζει (ο εντολέας), αυτός που πραγματοποιεί (ο πληρωτής) και αυτός που καταγράφει (ο λογιστής) ένα οικονομικό γεγονός, δεν πρέπει να είναι το ίδιο πρόσωπο, γιατί με αυτόν τον τρόπο ο καθένας αναγκάζεται να κάνει τον αυτοέλεγχό του, πράγμα που αποτελεί μια σημαντική διασφάλιση για πιθανά λάθη ή απάτες.

2.5. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι εκείνος που στοχεύει στην εξέταση και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης καθώς και στην δημιουργία ενός ασφαλούς κλίματος τόσο για τους ιδιοκτήτες της επιχείρησης όσο και το ευρύτερο επιχειρησιακό περιβάλλον.

Ιδιαίτεροι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου είναι :

- Η δραστηριότητα των λογιστικών τμημάτων της μονάδας βάσει της σωστής πολιτικής της διοίκησης
- Το αξιοπρεπές αντίκτυπο της εσωτερικής κουλτούρας, ο προσδιορισμός του αποτελέσματος και η πληρότητα των καθεστώτων οργάνωσης και διοίκησης της μονάδας
- Ο εντοπισμός πιθανής αποτυχίας λόγω κλοπής ή απάτης στην οργάνωση
- Η υπόδειξη τρόπων βελτιστοποίησης και αποκατάστασης
- Η προβολή της επιτυχίας της οικονομικής μονάδας¹⁴.

Κατανοούμε λοιπόν ότι ο εσωτερικός έλεγχος απαρτίζεται από όλους τους κανόνες και τις αρχές οι οποίες,

1. Επιταχύνουν με πιστότητα τα επιχειρηματικά και λογιστικά δεδομένα,
2. Κατοχυρώνουν την περιουσία της επιχείρησης από κάθε περίπτωση ζημιάς,
3. Απαριθμούν την υπακοή των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων των τμημάτων της επιχείρησης προς το καθεστώς αυτό
4. Και εκτιμούν την ωφελιμότητα των επιχειρησιακών κινήσεων.

2.6. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο εσωτερικός έλεγχος για την καλύτερη δυνατή απόδοσή στην οικονομική μονάδα διακρίνεται ανάλογα με το τμήμα στις παρακάτω κατηγορίες :

- Έλεγχοι παραγωγής (Productions Audits), είναι αυτός που πραγματοποιείται στον τομέα
- Οικονομικοί έλεγχοι (Financial Audits), οι οποίοι περιλαμβάνουν τις ελεγκτικές διαδικασίες που αφορούν την ασφάλεια του ενεργητικού και της περιουσίας της επιχείρησης και στοχεύουν στην επαλήθευση της ακρίβειας, της ελικρίνειας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και στοιχείων, την εξακρίβωση της νομιμότητας.
- Λειτουργικοί έλεγχοι (Operational Audits), οι οποίοι περιλαμβάνουν τις διαδικασίες ελέγχου συμμόρφωσης προς τις πολιτικές και τις διαδικασίες λειτουργίας της επιχείρησης. Αντικειμενικός σκοπός αυτών των λειτουργικών ελέγχων είναι η αξιολόγηση και η εκτίμηση της δομής του υπάρχοντος συστήματος και η πρόταση ανάπτυξης νέων και βελτίωσης υπαρχόντων.
- Διοικητικοί έλεγχοι (Management Audits) , οι οποίοι περιλαμβάνουν το οργανωτικό πλαίσιο και τις διαδικασίες που έχουν σχέση με τη λήψη

---

¹⁴ Drogalas G., Karagiorgos T., Christodoulou P., and Euaggelidou A., (2006).).”Theoretical approach in an internal control business: a conceptual framework and usability of internal audit in hotel business”.

διοικητικών αποφάσεων, τη συμμόρφωση προς αυτές και την αξιολόγησή τους. Σε αντίθεση από τους οικονομικούς και λειτουργικούς ελέγχους έχουν ευρύτερους αντικειμενικούς σκοπούς, οι οποίοι συνίστανται στο να εξετάζουν και να αξιολογούν, βάσει αντικειμενικών και επιστημονικών μεθόδων, τη συνολική διοικητική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης – φορέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

3.1. Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ¹⁵

Η ιστορία του ελέγχου σε ότι αφορά στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας ¹⁶ στην σύγχρονη Ελλάδα συνδέεται, όπως και σε όλες τις χώρες, με το θεσμό της ανώνυμης εταιρείας (Α.Ε.). Η Α.Ε., ως όχημα επιχειρηματικής δραστηριότητας, προβλέφθηκε για πρώτη φορά από τον Ναπολέοντιο Εμπορικό Κώδικα που εισήχθη αυτούσιος στο υπό σύσταση ελληνικό κράτος, ήδη από του έτους 1822. Ο κώδικας αυτός μεταφράστηκε στα ελληνικά το έτος 1835 και πήρε την επίσημη μορφή του Ελληνικού Εμπορικού Κώδικα (ΕΕΚ). Σε σχέση με την Α.Ε., ο ΕΕΚ περιλάμβανε μόνο στοιχειώδεις ρυθμίσεις. Ήταν η εποχή του Laissez Faire, δηλαδή της μη ανάμειξης του κράτους στην οικονομία, που διήρκησε μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα (1918). Η εποχή αυτή συμπίπτει με την ολιγαρχική πολιτική περίοδο της νεότητας Ελλάδος.

Όπως πολλοί συγγραφείς έχουν ισχυριστεί ¹⁷, η Α.Ε. δεν εμφανίστηκε στην Ελλάδα ως ανάγκη της αγοράς, αλλά ως επιταγή της νομοθεσίας. Αυτό βέβαια είναι αναμενόμενο, αφού παγκοσμίως η ανάπτυξη του θεσμού της ανώνυμης εταιρείας συνδέεται με τη Βιομηχανική Επανάσταση, ενώ το φαινόμενο αυτό δεν έλαβε χώρα στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα, αλλά αργότερα¹⁸. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι πρώτες Α.Ε. που ιδρύθηκαν ήταν ασφαλιστικές και τραπεζικές. Ο αριθμός συστάσεων Α.Ε. αυξήθηκε σημαντικά με την πρόοδο της εκβιομηχάνισης στις αρχές του 20^{ου} αιώνα

---

¹⁵ Καραμάνης Κ., (2008), Σύγχρονη Ελεγκτική, Εκδ.ΟΠΑ-Πρώτη Έκδοση, Αθήνα

¹⁶ Εκτός από τον έλεγχο και τους ελεγκτές ιδιωτικών επιχειρήσεων υπάρχει και ο έλεγχος και οι ελεγκτές των κρατικών δαπανών. Στην Ελλάδα το έργο αυτό επιτελείται από το Ελεγκτικό Συνέδριο καθώς και από τις υπηρεσίες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Ο έλεγχος των κρατικών δαπανών χρονολογείται από συστάσεως του νέου ελληνικού κράτους.

¹⁷ Παμπούκης (1989). Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας. Δεύτερη έκδοση, Αθήνα.

¹⁸ Παναγιωτόπουλος .Β (1980), Η βιομηχανική επανάσταση και η Ελλάδα., (1832-1871, στο εκσυγχρονισμός και βιομηχανική επανάσταση στα βαλκάνια τον 19^ο αιώνα, Ιστορική βιβλιοθήκη, εκδόσεις θεμέλιο, Αθήνα.

και κυρίως μετά το 1821. Ο Γρηγοράκος (1964, σελ 7) ισχυρίζεται ότι η αύξηση του αριθμού των Α.Ε. οφειλόταν κυρίως στη μετατροπή μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων για φορολογικούς λόγους¹⁹. Ωστόσο, οι Α.Ε. στη Ελλάδα παρουσίαζαν υψηλό βαθμό θνησιμότητας και το 1900 υπήρχαν λιγότερες από 30 ενεργές Α.Ε.

3.2. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ιστορική εξέλιξη της οργάνωσης και της λειτουργίας του ελεγκτικού επαγγέλματος στην Ελλάδα διακρίνεται σε τρεις χρονικές περιόδους :

Στην περίοδο μέχρι την έναρξη λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών από το 1920- 1956, δηλαδή κατά την οποία ο έλεγχος στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των ανώνυμων εταιρειών ήταν εντελώς τυπικός, λόγω ανυπαρξίας οργανωμένου ελεγκτικού επαγγέλματος.

Στην περίοδο λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών από το 1957 έως το 1992, κατά την οποία οργανώθηκε και λειτούργησε το ελεγκτικό επάγγελμα στην Ελλάδα, με την μορφή υποχρεωτικής ένωσης επαγγελματιών ελεγκτών σε ένα Νομικό Πρόσωπο, που τα μέλη του ασκούσαν δημόσιο λειτούργημα και είχαν κατοχυρωμένη την ελευθερία έκφρασης, της επαγγελματικής τους γνώμης. Στους κόλπους του νομικού αυτού προσώπου εκπαιδεύτηκαν και αναδείχτηκαν επαγγελματίες ελεγκτές υψηλού επιπέδου, που διενεργούσαν ουσιαστικό έλεγχο στις οικονομικές καταστάσεις των υπαγόμενων στον έλεγχο τους εταιρειών.

Στην περίοδο από το έτος 1993 μέχρι και σήμερα, δηλαδή από την κατάργηση της μορφής οργάνωσης του Σώματος Ορκωτών Λογιστών, τη σύσταση του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών και την λειτουργία ελεγκτικών εταιρειών.

3.3. Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μέχρι το 1955 λοιπόν όπως ήδη έχουμε αναφέρει δεν είχαμε στην Ελλάδα αναγνωρισμένους ειδικούς ελεγκτές, οι οποίοι να διενεργούν ελέγχους και πραγματογνωμοσύνες , όπως είναι σήμερα οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. Υπήρχαν βέβαια μεμονωμένες περιπτώσεις ιδιωτικών ελέγχων όπως π.χ. πραγματογνωμοσύνες, εκκαθαρίσεις αλλά και οι τακτικοί έλεγχοι των ισολογισμών των ανώνυμων

---

¹⁹ Γρηγοράκος.Θ (1964)., Η εξέλιξις του θεσμού της ανωνύμου εταιρείας και το πρόβλημα της κεφαλαιαγοράς, Αθήνα

εταιρειών οι οποίοι ήταν μεν εκ του νόμου υποχρεωτικοί και είχαν μεν από το Νόμο, ευρύτατα δικαιώματα, εν τούτοις στην πράξη, ο έλεγχος αυτών είχε αποβεί «σκιώδης».

“Την ατέλεια και την αποτυχία των ελέγχων των ανωτέρω ελεγκτών, αναγνώρισε ο έλληνας νομοθέτης, στην προσπάθειά του να προστατεύσει τόσο τους νόμους όσο και το κοινό, κατά τυχόν αυθαιρεσιών και ετέρων επιζήμιων, για τα συμφέροντα τους, ενεργειών της διοικήσεως και να εξασφαλίσει, προς τούτο, ειδικά πρόσωπα ελεγκτών, ενεργούντα ουσιαστικώς και κατά ανεπηρέαστο τρόπο σύστησε με το Ν.Δ. 3329/1955 το Σώμα Ορκωτών Λογιστών”²⁰.

“Ο θεσμός των Ορκωτών Λογιστών λειτούργησε στην Ελλάδα το έτος 1955, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, σε μια προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Σημειώνεται ότι μέχρι τότε μη υπάρχοντων Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών, μετά την απελευθέρωση της χώρας από την εχθρική κατοχή, λόγω της ανασυγκρότησης της οικονομίας, των χρηματοδοτήσεων αυτής με ξένα κεφάλαια, της ανάγκης διασφαλίσεως και ελέγχου των χορηγούμενων δανείων και πιστώσεων κατ’ απαίτηση των ξένων χρηματοδοτών και κατόπιν της 27.11.1948 συμβάσεως, της υπογραφείσας μεταξύ Ελληνικής Κυβερνήσεως και Διοικήσεως Οικονομικής Συνεργασίας των Η.Π.Α., κλήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν ως οργανωτές και ελεγκτές βιομηχανιών, οι οποίες επιδοτήθηκαν από το σχέδιο Μάρσαλ, Άγγλοι Ορκωτοί Λογιστές”²¹.

Στο τέλος του έτους του 1956 επελέγησαν οι πρώτοι δέκα (10) Ορκωτοί Λογιστές, εννέα (9) Βοηθοί Ορκωτοί Λογιστές και εννέα (9) Δόκιμοι Ορκωτοί Λογιστές.

Ο σκοπός της ιδρύσεως του Σώματος Ορκωτών Λογιστών δεν είναι μόνο η άμεμπτος και η συστηματική διενέργεια του τακτικού ελέγχου του ισολογισμού των ανώνυμων εταιρειών αλλά και η άσκηση του διαχειριστικού ελέγχου επί των πάσης φύσεως οικονομικών οργανισμών της χώρας και επίσης η μελέτη της λογιστικής οργάνωσης αυτών (Άρθρο 1, Ν.Δ. 3329/1955 και άρθρο 2, Ν.Δ. 4107/1960).

Έκτοτε, ο νομοθέτης επέβαλλε την υποχρεωτική χρησιμοποίηση των Ορκωτών Λογιστών σε πάρα πολλές περιπτώσεις με κυριότερες τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων στο χρηματιστήριο ανωνύμων εταιρειών καθώς επίσης και των ανωνύμων ασφαλιστικών εταιρειών.

Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι σημαντική ήταν κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών, η βοήθεια την οποία προσέφεραν δύο Άγγλοι Ορκωτοί Λογιστές οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν ως τεχνικοί σύμβουλοι.

---

²⁰ Αληφαντής Στ. Γεώργιος, (2019), Ελεγκτική, Εκδ. Διπλογραφία, 4^η Έκδοση, Αθήνα, σελ.53

²¹ Καμπαλούρη Ι., (1969), Ο θεσμός των Ορκωτών Λογιστών, Αθήνα, σελ.79

Μέχρι την 30^ή Απριλίου 1993 το Σώμα Ορκωτών Λογιστών λειτούργησε ως κοινοπραξία ελεύθερων επαγγελματιών υπό την εποπτεία του κράτους. Από την 1^η Μαΐου 1993, το Σώμα Ορκωτών Λογιστών έπαυσε προσωρινά, όπως αναφέρουμε στη συνέχεια, να είναι υπό την εποπτεία του κράτους και τη διοίκηση του ανέλαβαν οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. Το Σώμα Ορκωτών Λογιστών μετονομάστηκε σε Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών και οι Ορκωτοί Λογιστές σε Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές. Επίσης, οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές μέχρι την ισχύ του Ν. 3693/2008 πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους μόνο μέσω ελεγκτικών εταιρειών.

Το έτος 2003 το κράτος με τον Ν. 3148/2003 επέβαλλε εκ νέου την εποπτεία στους Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές με την ίδρυση της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.). Συγχρόνως διερευνήθηκαν τα ασυμβίβαστα των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Με τον Ν. 3693/2008 εναρμονίστηκε αρχικά το νομικό πλαίσιο της χώρας μας που αφορά το επάγγελμα των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών με την οδηγία 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Μαΐου 2006 (ΕΕ L157 της 9.6.2006) η οποία στη συνέχεια τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με την Οδηγία 2014/56/εε της 16^{ης} Απριλίου 2014 (ΕΕ L 158 της 27.5.2014) και η οποία, στη συνέχεια, ενσωματώθηκε στη νομοθεσία της χώρας με το Ν. 4449/2017.

Στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 4449/2017 υπάγονται οι υποχρεωτικοί έλεγχοι των ετήσιων και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων των οντοτήτων που είναι υποχρεωμένες να τηρούν οικονομικές καταστάσεις. Ειδικότερα ρυθμίζουν κατά τρόπο λεπτομερή το λογιστικό ελεγκτικό επάγγελμα και κυρίως οι προϋποθέσεις για την απόκτηση και διατήρηση της επαγγελματικής άδειας τόσο από τους ορκωτούς ελεγκτές όσο και από τις ελεγκτικές εταιρείες.

«**Ορκωτός ελεγκτής λογιστής**» είναι το φυσικό πρόσωπο που έχει λάβει, σύμφωνα με το Ν. 4449/2017 άδεια, να διενεργεί υποχρεωτικούς ελέγχους.

«**Ελεγκτική εταιρεία**» είναι το νομικό πρόσωπο, ή οποιαδήποτε άλλη οντότητα ανεξαρτήτως νομικής μορφής που έχει λάβει, σύμφωνα με το Ν. 4449/2017 άδεια, να διενεργεί υποχρεωτικούς ελέγχους ή έχει λάβει άδεια από άλλο κράτος – μέλος, σύμφωνα με την Οδηγία 2006/43/ΕΚ, να διενεργεί υποχρεωτικούς ελέγχους.

3.4. Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στην σύγχρονη ελληνική επιχειρησιακή πρακτική για να είναι αποτελεσματικό ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να είναι :

- Ουσιώδεις , δηλαδή να μετρά την απόδοση στους πιο σημαντικούς τομείς.

- Οικονομικό, οι πολλοί έλεγχοι κοστίζουν και κόπο και χρήμα.
- Κατάλληλο, πρέπει να απεικονίζεται με ακριβή τρόπο τα συγκεκριμένα γεγονότα που θα μετρήσει και θα ανταποκρίνεται στα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες τις ελεγχόμενης επιχείρησης.
- Σύμφωνο, θα πρέπει να συμφωνεί με την πολιτική, την φιλοσοφία και την κουλτούρα της επιχείρησης.
- Επίκαιρο, οι ανεπαρκείς πληροφορίες είναι ακατάλληλες.
- Απλό, ο έλεγχος θα πρέπει να είναι κατανοητός από τους ανθρώπους που τον χρησιμοποιούν.
- Λειτουργικό, θα πρέπει να είναι σχετικός με ένα καθορισμένο λειτουργικό αποτέλεσμα.

Η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου στις Ελληνικές Επιχειρήσεις και όχι μόνο, έχει απλοποιηθεί πάρα πολύ με την συνεχή εξέλιξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής, έτσι αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του κόστους.

“Στην Ελλάδα, τα πρώτα χρόνια, ο εσωτερικός έλεγχος θεωρούνταν ως μια διαδικασία που πρόσφερε έλεγχο επιβεβαίωσης σε λογαριασμούς. Με αυτό το πρίσμα ο εσωτερικός έλεγχος ορίζονταν ως μια διαδικασία επίβλεψης. Αυτή ήταν μια εμβρυακή μορφή του εσωτερικού ελέγχου. Ωστόσο, ο εσωτερικός έλεγχος είναι αποτέλεσμα – προϊόν της σύγχρονης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Σημαντικές αλλαγές προωθήθηκαν από τη Βιομηχανική Επανάσταση, με αποτέλεσμα μετά το 1940, ο εσωτερικός έλεγχος στην Ελλάδα να εισέρχεται στην στη χρυσή περίοδο.”²²

Γενικά, στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον, το σύγχρονο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αναπτύσσεται για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της σύγχρονης επιχείρησης. Σε αυτά τα πλαίσια, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, όρισε τον εσωτερικό έλεγχο, ως «μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα που ήταν σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού». Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση του νέου ορισμού ήταν η για πρώτη φορά παραδοχή δημιουργίας «προστιθέμενης αξίας», για την οικονομική μονάδα από την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου. Η σύνδεση του εσωτερικού ελέγχου με τη στρατηγική της οικονομικής μονάδας ορίστηκε, ως «το σύνολο των διαδικασιών, των κανόνων, των μεθόδων και των επαληθεύσεων που διασφαλίζουν την προστασία της περιουσίας της οικονομικής μονάδας και την αποτελεσματική εφαρμογή της Στρατηγικής της».

“Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ένα υγιές Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου παρέχει στην οικονομική μονάδα τη διασφάλιση, ότι δεν θα εμποδιστεί στην επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρησιακών της στόχων και γενικότερα, ο εσωτερικός έλεγχος

²² Δρογαλάς, Γ., Φωτιάδης, Θ., & Σουμπενιώτης, Δ. (2005). Εννοιολογικό πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου. Θεωρητική προσέγγιση και πραγματική μελέτη περίπτωσης. Διοικητική Ενημέρωση, 135.

είναι η αναγκαία λειτουργία του σύγχρονου «management», είναι ο σύμβουλος του σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα (Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών).”²³

3.5. Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

“Στην Ελλάδα, όπως ίσως και σε άλλες χώρες με κωδικοποιημένο νομικό σύστημα, κάθε τρίτος έχει δικαίωμα να κάνει σύμφωνα με το νόμο χρήση της δημοσιευμένης έκθεσης ελέγχου των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Αυτό το ορίζει το άρθρο 19 του Π.Δ. 226/1992 (ΦΕΚ 120 Α/14-7-1992) που είναι το βασικό νομοθέτημα που ρυθμίζει τη λειτουργία του ΣΟΕΛ. Συγκεκριμένα με βάση την παράγραφο αυτή ο ορκωτός ελεγκτής ευθύνεται για κάθε ζημιά από ενέργεια ή παράλειψή του κατά τη διενέργεια του ελέγχου και την έκδοση της έκθεσης ελέγχου, εφόσον η ενέργεια ή η παράλειψη αυτή οφείλεται σε δόλο ή βαριά αμέλεια.”²⁴

Στο Ελληνικό νομικό σύστημα υπάρχουν δυο βαθμοί αμέλειας : η ελαφρά αμέλεια (negligence) και η βαριά αμέλεια (gross negligence). Οι δύο αυτές μορφές παραβάσεων συνθέτουν το πταίσμα. Βασικό χαρακτηριστικό της αμέλειας (ελαφράς και βαριάς) είναι ότι ο εμπλεκόμενος δεν επιθυμεί το αποτέλεσμα της πράξεως του. Κριτήριο για την διάκριση μεταξύ των δύο βαθμών αμέλειας, είναι ο βαθμός της απαιτούμενης επιμέλειας που θα απέτρεπε την επέλευση της παράνομης πράξης. Με απλά λόγια ελαφρά αμέλεια είναι η παράνομη πράξη που συμβαίνει και η οποία θα μπορούσε να προβλεφθεί μόνο από ένα συνετό άνθρωπο με την επίδειξη σχετικά αυξημένης επιμέλειας. Βαριά αμέλεια είναι η παράνομη πράξη που συμβαίνει και η οποία θα μπορούσε να προβλεφθεί και από το μέσο συνετό άνθρωπο με την επίδειξη στοιχειώδους επιμέλειας. Η αμέλεια διαφοροποιείται από το δόλο κατά το ότι στον δόλο ο παραβάτης επιθυμεί τα αποτελέσματα της πράξης του.

Ως προϋπόθεση για την στοιχειοθέτηση ευθύνης αποζημίωσης ο νόμος απαιτεί η ζημιά αυτή να προκλήθηκε από τη χρήση της έκθεσης ελέγχου.

3.6. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ένα από τα βασικά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει ο εσωτερικός έλεγχος είναι ο λεγόμενος **Κίνδυνος Εσωτερικού Ελέγχου**. Ο κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου είναι ο κίνδυνος εμφάνισης ενός ουσιαστικού σφάλματος, ειδικά στις οικονομικές

---

²³ Ζαφειράκου, Η., & Ταχυνάκης, Π. (2007). Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: εμπειρική προσέγγιση. SPOUDAI-Journal of Economics and Business, 57(1), 58-79

²⁴ Στο κείμενο του νόμου χρησιμοποιείται ο όρος «πιστοποιητικό ελέγχου» αντί του όρου «έκθεση ελέγχου».

καταστάσεις μιας επιχείρησης, από την αδυναμία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου να εντοπίσει ή να αποτρέψει το σφάλμα αυτό. Ο Κίνδυνος αυτός μειώνεται όταν η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι αποτελεσματική και ουσιαστική.

Μια προσεκτική ανάλυση των αιτιών που προκαλούν ουσιώδη σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πολύ συχνά τα σφάλματα αυτά, άμεσα ή έμμεσα, σχετίζονται ή εκκινούν από μια σειρά εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν την επιχείρηση.

Για παράδειγμα, η άρση των περιορισμών του διεθνούς εμπορίου αυξάνει το διεθνή ανταγωνισμό, υποσκάπτει τα περιθώρια κέρδους μιας επιχείρησης και μπορεί σε σύντομο χρονικό διάστημα να οδηγήσει την επιχείρηση αυτή σε ζημιές ή και σε αδυναμία συνέχισης της δραστηριότητάς της.²⁵

Ομοίως, διάφορα ελεγκτικά προβλήματα, όπως ο υπολογισμός της πρόβλεψης για επισφαλείς πελάτες, η απαξίωση αποθεμάτων ή παγίων, οι προβλέψεις για διάφορους κινδύνους και έξοδα κ.λπ., ουσιαστικά οφείλονται ή εκκινούν επέλευση επιχειρηματικών κινδύνων. Επίσης, μια τεχνολογική ανακάλυψη ή μεταστροφή των προτιμήσεων των καταναλωτών μπορεί να απαξιώσει σε σημαντικό βαθμό τα αποθέματα ή τον εξοπλισμό της επιχείρησης. Οι συνθήκες αυτές μπορεί να ασκήσουν πίεση στην διοίκηση για παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, με την ελπίδα ότι ούτε ο ελεγκτής, ούτε η αγορά θα αντιληφθεί το πρόβλημα. Εάν αυτό συμβεί, είναι προφανές ότι γεννώνται σοβαροί κίνδυνοι για τον ελεγκτή σε σχέση με την υποχρέωση εύλογης παρουσίασης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, κίνδυνοι για την πορεία ή και την ίδια την ύπαρξη μιας επιχείρησης γεννώνται από μία σειρά πηγές, στο εθνικό και στο διεθνές περιβάλλον της. Στην ουσία, όπως γνωρίζουμε από την επιστήμη της διοίκησης, η πορεία κάθε επιχείρησης εξαρτάται από τον τρόπο αντιμετώπισης αυτών των κινδύνων. Σε ότι αφορά τον ελεγκτή κρίνεται συνετό και επωφελές, για την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της εργασίας του, να εξετάσει από την αρχή του ελέγχου τους παράγοντες εκείνους που απειλούν την επιχείρηση και επηρεάζουν την τύχη της.

Η κατάλληλη αντιμετώπιση του επιχειρησιακού κινδύνου (business risk management) έχει αναδειχθεί σε ένα πολύ σημαντικό θέμα τα τελευταία χρόνια. Όλες οι επιχειρήσεις, σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό, αναλαμβάνουν κινδύνους στην επιδίωξη τους να επιτύχουν ικανοποιητικά κέρδη. Το ζητούμενο είναι η λογική διαχείριση των κινδύνων, ώστε να επιτυγχάνεται ικανοποιητική απόδοση ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου και να διασφαλίζεται η ανάπτυξη της επιχείρησης.

Το διεθνώς αυξημένο ενδιαφέρον για την διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου τα τελευταία χρόνια σχετίζεται επίσης και με τα, πολλές φορές καταστροφικά, αποτελέσματα ριψοκίνδυνων επιχειρηματικών πολιτικών που πολλές μεγάλες επιχειρήσεις έχουν ακολουθήσει. Αρκετά παραδείγματα χρεοκοπίας μεγάλων διεθνών

---

²⁵ Ο ελεγκτής έχει την υποχρέωση να εξετάσει τη δυνατότητα του πελάτη να συνεχίσει κανονικά την επιχειρηματική του δραστηριότητα.

επιχειρήσεων επιβεβαιώνουν την αλήθεια και τη σημασία της πρότασης. Πέραν των εσφαλμένων επιχειρηματικών αποφάσεων υπάρχουν μια σειρά από ευρύτερους λόγους που έχουν συμβάλει στην αύξηση της σημασίας του επιχειρηματικού κινδύνου τα τελευταία χρόνια, όπως :

1. Η αυξανόμενη ταχύτητα αλλαγών στο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον.
2. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός και η ανάγκη ικανοποίησης των πελατών
3. Η διεθνοποίηση της οικονομίας και των επιχειρηματικών πρακτικών.
4. Η άρση των περιορισμών εισόδου στις εθνικές αγορές και η όξυνση του ανταγωνισμού.

3.7. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Στη σχετική βιβλιογραφία, η έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου ορίζεται ως η πιθανότητα μια επιχείρηση να μην πετύχει τους στόχους της. Πιο αναλυτικά, επιχειρηματικός κίνδυνος, είναι η πιθανότητα να συμβεί στο μέλλον ένα γεγονός το οποίο θα επηρεάσει την ικανότητα της επιχείρησης να πετύχει τους επιχειρηματικούς σκοπούς της και να εφαρμόσει τις στρατηγικές της. Δηλαδή, ο επιχειρηματικός κίνδυνος αναφέρεται τόσο στην πιθανότητα ότι κάτι κακό θα συμβεί, όσο και στην πιθανότητα ότι κάτι καλό δε θα συμβεί. Συνεπώς, συνυφασμένη με την έννοια του κινδύνου είναι τόσο η έκθεση στον κίνδυνο ζημιάς (downside risk) όσο και το ενδεχόμενο για κέρδος (upside potential). Το δεύτερο σκέλος (η πιθανότητα κέρδους) είναι μια πλευρά της έννοιας του κινδύνου στην οποία πολλές φορές δεν δίνεται η δέουσα σημασία.

Στο παρελθόν, πολλές φορές η έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου λανθασμένα περιοριζόταν στους κινδύνους από τη θέση της επιχείρησης στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου (επιτόκια, συναλλαγματική ισοτιμία, πορεία δείκτη χρηματιστηρίου κ.λπ.). Σήμερα για όλους αυτούς τους κινδύνους έχουν αναπτυχθεί αρκετά χρηματοοικονομικά προϊόντα για αντιστάθμιση (hedging). Πρέπει όμως να γίνει σαφές ότι η έννοια τους επιχειρηματικού κινδύνου είναι αρκετά ευρύτερη και αναφέρεται σε κάθε μορφής και προέλευσης κίνδυνο που αντιμετωπίζει η επιχείρηση σαν ζωντανός οργανισμός, στην προσπάθεια επίτευξης της αποστολής της.

Τα διάφορα είδη επιχειρηματικού κινδύνου μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δυο κατηγορίες : τους εξωτερικούς και τους εσωτερικούς κινδύνους ως προς την επιχείρηση. Οι εξωτερικοί κίνδυνοι προέρχονται από το περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί η επιχείρηση και γενικά είναι δύσκολο να ελεγχθούν. Παραδείγματα εξωτερικών κινδύνων είναι τα εξής :

1. Οι μεταβολές στις προτιμήσεις των καταναλωτών, τις διαθέσεις και τις απόψεις της κοινής γνώμης, τις επικρατούσες κοινωνικές και πολιτισμικές ιδέες κ.λπ.
2. Η αλλαγή νομοθετικού πλαισίου ή της κυβέρνησης.

3. Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (μόλυνση του περιβάλλοντος, περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.λπ.
4. Οι κίνδυνοι φυσικών καταστροφών (φωτιά, σεισμός, πλημμύρα κ.λπ.).
5. Οι δημογραφικές τάσεις
6. Οι οικονομικές και ευρύτερες γεωπολιτικές συνθήκες και εξελίξεις.
7. Το επίπεδο ανταγωνισμού.
8. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία.

Σε αντίθεση με τους εξωτερικούς, οι εσωτερικοί κίνδυνοι συνδέονται πιο στενά με την ίδια την επιχείρηση και έχουν να κάνουν με τις διάφορες λειτουργίες της. Τέτοιοι κίνδυνοι μπορεί να σχετίζονται με :

1. Τα παραγόμενα προϊόντα ή τις προσφερόμενες υπηρεσίες.
2. Την παραγωγική διαδικασία.
3. Το εργατικό και υπαλληλικό προσωπικό.
4. Τις σχέσεις με πελάτες.
5. Τις σχέσεις με προμηθευτές.

Η αντιμετώπιση των κινδύνων μια επιχείρησης συχνά γίνεται με έναν τρόπο μάλλον πρόχειρο και χωρίς σύστημα ή κεντρικό έλεγχο. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η επιχείρηση, είτε να μην διαχειρίζεται κατάλληλα όλους τους κινδύνους, ή ακόμη να μην γνωρίζει το ύψος της συνολικής έκθεσης της σε αυτούς. Τα τελευταία χρόνια όμως το θέμα του επιχειρηματικού κινδύνου έχει έρθει στο επίκεντρο της δημόσιας προσοχής. Σήμερα έχει γίνει κατανοητό από τη διοίκηση ότι ένα καλά δομημένο και ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης κινδύνων είναι ουσιώδες για την επιτυχία μια επιχείρησης. Επιπλέον, μέτοχοι, επενδυτές και αναλυτές απαιτούν πληροφόρηση για τα εταιρικά συστήματα διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου, ενώ οι αρχές εποπτείας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθιστούν τη διοίκηση της επιχείρησης υπεύθυνη για την επάρκεια των συστημάτων αυτών.

3.8. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Η διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου περιλαμβάνει την ταυτοποίηση την μέτρηση και την κατάλληλη αντιμετώπιση των σχετικών κινδύνων. Η επιτυχής εκτέλεση αυτού του έργου προϋποθέτει τον συντονισμό των διαφόρων λειτουργικών τμημάτων της επιχείρησης (οικονομική διεύθυνση, παραγωγή, πωλήσεις και μάρκετινγκ, στρατηγική διοίκηση, διεύθυνση ανθρωπίνου δυναμικού κ.λπ.) και αποτελεί μια βασική παράμετρο για την επιτυχή πορεία της.

Θεωρώντας τον επιχειρηματικό κίνδυνο ως την αβεβαιότητα για την μελλοντική πορεία μιας επιχείρησης, η διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου (enterprise risk management – ERM) μπορεί να ορισθεί σαν μια διαδικασία αποφάσεων και μέτρων που στοχεύουν στη μείωση της διαφοράς (διακύμανση) μεταξύ των επιδιωκόμενων (

μελλοντικών) στόχων και αποτελεσμάτων που τελικά επιτυγχάνονται. Δηλαδή, διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου είναι η διαδικασία σχεδιασμού, οργάνωσης, διεύθυνσης και ελέγχου των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης με σκοπό την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων του επιχειρηματικού κινδύνου στην καθαρή θέση και τα κέρδη. Ο σκοπός της διαχείρισης βέβαια μπορεί να εκτείνεται και στην εκμετάλλευση των συνθηκών αβεβαιότητας στο περιβάλλον λειτουργίας της επιχείρησης για την ενίσχυση της καθαρής θέσης και των κερδών της επιχείρησης.

Όπως έχει εξηγηθεί, σήμερα έχει πλέον γίνει κατανοητή η σημασία της σωστής διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις μεγάλων επιχειρήσεων συχνά ορίζεται ένα υψηλόβαθμο στέλεχος ως υπεύθυνο για τη διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου (risk manager). Το στέλεχος αυτό συντονίζει τους κατά τομέα υπευθύνους της επιχείρησης (π.χ. οικονομικό διευθυντή, διευθυντή παραγωγής, μάρκετινγκ , προμηθειών κ.λπ.) για την εκπόνηση και υλοποίηση της στρατηγικής αντιμετώπισης του επιχειρηματικού κινδύνου. Η μεθοδολογία αντιμετώπισης του κινδύνου αυτού μπορεί να απεικονισθεί σε ένα πλαίσιο διαχείρισης που αποτελείται από επτά λογικά βήματα, όπως περιγράφονται παρακάτω :

1. Προσδιορισμός επιχειρηματικών στόχων.
2. Προσδιορισμός επιπέδου αποδεκτού κινδύνου.
3. Ταυτοποίηση κινδύνων.
4. Μέτρηση κινδύνων.
5. Καθορισμός τρόπων αντιμετώπισης.
6. Δημοσίευση της στρατηγικής διαχείρισης.

3.9. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Για την αντιμετώπιση των κινδύνων υπάρχουν τέσσερις βασικές επιλογές για τη διοίκηση της επιχείρησης. Οι τέσσερις αυτοί τρόποι αντιμετώπισης του επιχειρηματικού κινδύνου παρουσιάζονται παρακάτω:

Αποφυγή κινδύνου. Εάν ο κίνδυνος είναι πολύ μεγάλος, πολύ πιθανός, μη μεταβιβάσιμος και δεν επιδέχεται μείωση, τότε η μόνη επιλογή είναι η αποφυγή της ανάληψής του. Για παράδειγμα, μια φαρμακευτική εταιρεία πρέπει να αποφασίσει να μην κυκλοφορήσει και εγκαταλείψει οριστικά ένα φάρμακο, έστω και αν έχει ξοδέψει γι αυτό μεγάλα ποσά για έρευνα, εάν προκύψουν στοιχεία ότι το φάρμακο αυτό έχει επικίνδυνες παρενέργειες που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν. Σε παρόμοιες περιπτώσεις συχνά γίνονται σοβαρά λάθη εκ μέρους της διοίκησης. Για παράδειγμα, έχοντας υποστεί ήδη σημαντικά κόστη για την ανάπτυξη ενός προβληματικού τελικά

προϊόντος (sunk costs) είναι πιθανό η διοίκηση, χωρίς μια ψύχραιμη και ορθολογική ανάλυση της κατάστασης να συνεχίσει να επενδύει στο προϊόν αυτό, με αποτέλεσμα να χαθούν και άλλα κεφάλαια και να αυξηθούν οι ζημιές.

Μείωση κινδύνου. Η απόφαση για μείωση ενός κινδύνου προϋποθέτει την προσεκτική ανάλυση του κόστους μείωσης, σε σχέση με τα αναμενόμενα οφέλη. Δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής η θετική συσχέτιση μεταξύ κινδύνου και απόδοσης. Ότι δηλαδή, η ανάληψη κινδύνου είναι προϋπόθεση για την επιτυχία ορισμένης κερδοφορίας. Εφόσον αποφασιστεί να ληφθούν μέτρα για την μείωση του κινδύνου, η επιχείρηση επιλέγει τον κατάλληλο τρόπο, ανάλογα και με το είδος του κινδύνου. Ανάμεσα στα μέτρα που μπορεί να ληφθούν συγκαταλέγονται και τα εξής :

- Φυσικά μέτρα (πυρασφαλείς πόρτες ή χρηματοκιβώτια, ανιχνευτές καπνού, κάμερες ασφαλείας κ.λπ.).
- Εκπαίδευση προσωπικού.
- Κανονισμός ασφαλείας και υγιεινής.
- Κατάλληλη οργάνωση των επιχειρηματικών λειτουργιών.
- Συμφωνίες με πελάτες, προμηθευτές, στρατηγικούς εταίρους κ.λπ.

Συχνά οι καλά οργανωμένες επιχειρήσεις εκπονούν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων. Πρόκειται για τον επιχειρηματικό σχεδιασμό επιβίωσης που στόχο έχει την εξασφάλιση της διάσωσης της επιχείρησης σε περίπτωση που συμβεί ένα εξαιρετικό γεγονός. Στα πλαίσια αυτού του είδους σχεδιασμού η διοίκηση της εταιρείας σε ανώτερο επίπεδο προσπαθεί να μειώσει τον κίνδυνο απώλειας βασικών αγορών ή κλάδων δραστηριότητας λόγω ανταγωνισμού ή αλλαγών στη λειτουργία της αγοράς, στις καταναλωτικές συνήθειες κ.λπ. Αυτό ισχύει φυσικά και για την προσπάθεια έγκαιρου εντοπισμού νέων αγορών, προϊόντων ή υπηρεσιών, αφού η επιχείρηση η οποία εισέρχεται πρώτη (ή έστω νωρίς) κατά κανόνα αποκομίζει σχετικά υψηλά οικονομικά οφέλη.

Μεταβίβαση κινδύνου. Κλασικό παράδειγμα μεταβίβασης κινδύνου είναι οι ασφαλιστικές εταιρείες με το θεσμό της αντασφάλισης. Στην πρακτική αυτή, η ασφαλιστική εταιρεία (πρωτασφαλιστής) που ασφαλίζει ένα μεγάλο κίνδυνο (π.χ. την κατασκευή της γέφυρα του Ρίου – Αντιρρίου ή τους Ολυμπιακούς Αγώνες), στην συνέχεια μεταβιβάζει το μεγαλύτερο μέρος τους κινδύνου σε άλλες ασφαλιστικές εταιρείες. Άλλου αντικειμένου επιχειρήσεις (π.χ. εμπορικές ή βιομηχανικές) συχνά χρησιμοποιούν ασφαλιστικές επιχειρήσεις για να μεταβιβάσουν σε αυτές μέρος των επιχειρηματικών τους κινδύνων που αντιμετωπίζουν. Από πλευράς οικονομικής διαχείρισης προσοχή θέλει το γεγονός ότι τέτοιου είδους ασφαλιστικές συμβάσεις

συχνά, και για διάφορους λόγους, δεν καλύπτουν το πλήρες πραγματικό (οικονομικό) κόστος, εάν επέλθει ο κίνδυνος²⁶.

Αποδοχή κινδύνου. Για κάθε επιχείρηση υπάρχει ένα εύρος φυσιολογικού επιπέδου κινδύνου το οποίο γίνεται αποδεκτό και εντός του οποίου η επιχείρηση λειτουργεί για να μεγιστοποιήσει το οικονομικό της αποτέλεσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η έκθεση ελέγχου είναι ένα έγγραφο δημοσίου χαρακτήρα και υψίστης σημασίας το οποίο συντάσσεται αποκλειστικά από τον ελεγκτή. Θα πρέπει να είναι σαφής και πλήρη τα στοιχεία. Πραγματοποιείται πάντοτε στο τέλος της ελεγκτικής διαδικασίας. Λόγω των δυσκολιών και των εμποδίων που μπορεί να υπάρξουν κατά την ελεγκτική διαδικασία τα στοιχεία θα πρέπει να είναι απόλυτα κατατοπιστικά διότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να υπάρξουν συμπληρωματικές έρευνες και έλεγχοι. Ο ελεγκτής οφείλει να παρουσιάσει τα στοιχεία που έχει στη κατοχή του με ιδιαίτερη σαφήνεια και με τρόπο κατανοητό ώστε να έχουν τη δυνατότητα όλοι να δημιουργήσουν χρήσιμα συμπεράσματα.

Μια έκθεση αποτελεσμάτων ελέγχου πρέπει να έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο και να αναφέρεται σε συγκεκριμένους στόχους. Να περιγράφει με ακρίβεια τη μεθοδολογία ελέγχου που ακολουθήθηκε και να μην αναφέρεται μόνο στα αρνητικά ευρήματα. Να είναι απόλυτα τεκμηριωμένη και να βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία και στη νομική βάση του ελέγχου. Στην περίπτωση που δεν είναι τεκμηριωμένη η έκθεση αυτό σημαίνει αμφισβήτηση των αποτελεσμάτων του ελέγχου ενώ εάν δεν είναι βασισμένη στη νομική βάση του ελέγχου τότε μπορεί να γίνει απόρριψη των πορισμάτων του ελέγχου σε περίπτωση που οδηγηθεί σε αίθουσα δικαστηρίου. Επιπροσθέτως ο ελεγκτής θα υποστεί σοβαρές νομικές, (πειθαρχικές, αστικές και ποινικές) συνέπειες εάν αποδειχτεί ότι δεν έχει εκπληρώσει επαρκώς τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τα ελεγκτικά πρότυπα και τη σχετική νομοθεσία. Γενικά οι εκθέσεις θα πρέπει να έχουν χαρακτήρα αντικειμενικό, σαφή, να περιορίζονται στο θέμα, να λαμβάνουν υπόψη τον αναγνώστη, να διέπονται από λογική και καταρτίζονται έγκαιρα.

Μόλις τακτοποιηθούν όλες οι τελευταίες εκκρεμότητες, τα αποδεικτικά στοιχεία συγκεντρώνονται και τα ταξινομούνται στα φύλλα ελέγχου. Τα φύλλα ελέγχου περιγράφουν με αναλυτικό τρόπο την διαδικασία ελέγχου, το πλάνο, το χρονοδιάγραμμα που ακολουθήθηκε στην έρευνα και τις σημειώσεις και

---

²⁶ Για παράδειγμα, συχνά το ποσό για το οποίο ασφαλίζεται ένα κτήριο απέχει σημαντικά από την τρέχουσα αξία του.

παρατηρήσεις του ελεγκτή. Υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία που δεν αναγράφονται μέσα στα φύλλα ελέγχου αλλά τα συνοδεύουν. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι οικονομικές καταστάσεις, επιβεβαιωτικές επιστολές, απαντημένα ερωτηματολόγια κ.α. Η τοποθέτηση των αποδεικτικών στοιχείων στα φύλλα ελέγχου γίνεται με σαφήνεια, έτσι διευκολύνεται η ανεύρεση των νευραλγικών σημείων των ελεγκτικών διαδικασιών, ο υπολογισμός του χρόνου και του κόστους που απαιτήθηκαν για την ολοκλήρωση κάθε επί μέρους ελέγχου, ο εντοπισμός των υπεύθυνων για την διεξαγωγή κάθε σημαντικής φάσης ελέγχου και η διερεύνηση και η επαλήθευση των σημειώσεων, των παρατηρήσεων και των υποδείξεων των ελεγκτών προς την επιχείρηση.

Πρέπει να επισημανθεί, εδώ, ότι όλα τα μέλη της ομάδας του ελεγκτικού έργου συμβάλλουν στη συγκέντρωση και τη συστηματοποίηση του αποδεικτικού υλικού, ανάλογα με τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί. Τα αποδεικτικά στοιχεία που εισφέρει κάθε μέλος πρέπει να φέρουν τη μονογραφή τους, την ημερομηνία της εκτέλεσης του έργου και να ενσωματώνονται στα φύλλα εργασίας. Τα τελευταία πρέπει να είναι αριθμημένα και να αναφέρουν στην επικεφαλίδα το αντικείμενο ελέγχου. Συνεπώς, στην έκθεση ελέγχου δεν καταγράφονται όλες οι διαπιστώσεις και τα ευρήματα του ελέγχου, διότι υπάρχουν τα φύλλα ελέγχου που τηρούνται τόσο σε ηλεκτρονική μορφή όσο και σε έντυπη μορφή και περιέχουν όλες τις πληροφορίες. Επειδή τα φύλλα εργασίας αποτελούν τον κρίκο ανάμεσα στις λογιστικές καταστάσεις που έχουν ελεγχθεί και στο πόρισμα του ελέγχου, ο ελεγκτής θα πρέπει να ερευνησει εάν ικανοποιούν ορισμένες προϋποθέσεις ώστε να αποτελέσουν τη βάση για την τεκμηρίωση της γνώμης του.

Για το σκοπό αυτό, εξετάζει με ιδιαίτερη προσοχή το περιεχόμενό τους, ώστε να βεβαιωθεί ότι το ελεγκτικό προσωπικό έχει ακολουθήσει πιστά το πρόγραμμα ελέγχου και τις οδηγίες του, η εργασία των μελών της ελεγκτικής ομάδας δεν παρουσιάζει σοβαρές αποκλίσεις από όσα ορίζουν τα ελεγκτικά πρότυπα και ότι το αντίστοιχο κόστος της δεν υπερβαίνει τα όρια του προϋπολογισμού, όλες οι εκκρεμότητες έχουν τακτοποιηθεί και τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία έχουν ενσωματωθεί στα φύλλα εργασίας κατά τρόπο συστηματικό, τα στοιχεία των φύλλων εργασίας έχουν συσχετιστεί με τα αντίστοιχα των λογιστικών καταστάσεων και τέλος το αποδεικτικό υλικό είναι ταξινομημένο κατά τρόπο που επιτρέπει τον άμεσο εντοπισμό χρησιμων πληροφοριών. Τα φύλλα ελέγχου συντάσσονται μόνο από έμπειρους ελεγκτές και συνοδεύουν την έκθεση ελέγχου. Αφού ολοκληρώσει ο ελεγκτής τους ελέγχους συναλλαγών και των υπολοίπων των λογαριασμών, έχει συγκεντρώσει το απαραίτητο αποδεικτικό υλικό που έχει συλλέξει, το έχει ταξινομήσει στα φύλλα ελέγχου και το έχει μελετήσει, μπορεί να πιστοποιήσει δηλαδή την άποψη του για την ορθότητα και την ακρίβεια των οικονομικών στοιχείων ξεκινάει να συντάσσει την έκθεση ελέγχου. Ο ελεγκτής πρέπει να δηλώσει με σαφήνεια στην έκθεση ελέγχου εάν οι ελεγμένες καταστάσεις παρουσιάζονται εύλογα από κάθε ουσιώδη πλευρά, σύμφωνα με το εφαρμοσμένο πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Η γνώμη του ελεγκτή μπορεί να είναι σύμφωνη,

να είναι αρνητική ή μπορεί ο ελεγκτής να αρνηθεί να εκφράσει γνώμη. Οι εκθέσεις του ελεγκτή κατατάσσονται στις παρακάτω κατηγορίες:

1. Απλή σύμφωνη γνώμη
2. Διαφοροποιημένες εκθέσεις χωρίς επηρεασμό της γνώμης του ελεγκτή
3. Διαφοροποιημένες εκθέσεις με επηρεασμό της γνώμης του ελεγκτή.

Για να εκφράσει άποψη ο ελεγκτής για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει προηγουμένως να εξετάσει τα θέματα όπως εάν οι λογιστικές πολιτικές που έχει επιλέξει η επιχείρησή είναι κατάλληλές για τις προστάσεις, εάν οι λογιστικές 35 εκτιμήσεις της διοίκησης είναι εύλογες και λογικές με τις περιστάσεις της επιχείρησης, εάν οι πληροφορίες για την οικονομική μονάδα που παρουσιάζονται είναι αξιόπιστες, συγκρίσιμες και κατανοητές και τέλος αν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρέχουν τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις ώστε οι χρήστες να μπορούν να κατανοήσουν την συνέπεια των γεγονότων στην χρηματοοικονομική θέση, στα αποτελέσματα και στις ταμειακές ροές.

Γενικά οι εκθέσεις έχουν συγκεκριμένη δομή και το πρότυπο που καθορίζει το περιεχόμενο της είναι το ΔΕΠ 700, σύμφωνα με το οποίο η έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα παρακάτω:

Τίτλος:

Η έκθεση του ελεγκτή πρέπει αν έχει κατάλληλο τίτλο που θα διακρίνεται από άλλες εκθέσεις που εκδίδουν ελεγκτές. Είναι πολύ σημαντικό η έκθεση να ξεχωρίζει από άλλες εκθέσεις μη ανεξάρτητων ελεγκτών ή ελεγκτών που δεν είναι αναγνωρισμένοι.

Αποδέκτης της έκθεσης:

Αποδέκτης της έκθεσης του ελεγκτή είναι τα πρόσωπα, διοικητικά όργανα ή αρμόδιες αρχές που ανέθεσαν το συγκεκριμένο ελεγκτικό έργο. Στις ανώνυμες εταιρίες ο αποδέκτης είναι οι μέτοχοι οι οποίοι μέσω της Γενικής Συνέλευσης εξέλεξαν τον ελεγκτή.

Εισαγωγική Παράγραφος:

Στην παράγραφο αυτή περιλαμβάνεται η επωνυμία της επιχείρησης, αναφέρονται όλες οι οικονομικές καταστάσεις που ελέγχθηκαν, γίνεται αναφορά στις λογιστικές αρχές και στα πρότυπα ελέγχου και προσδιορίζεται η περίοδος που καλύπτουν οι καταστάσεις.

Προσδιορισμός της ευθύνης της διοίκησης:

Στην παράγραφο αυτή περιγράφεται η ευθύνη της διοίκησης σε σχέση με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της οικονομικής μονάδας. Συγκεκριμένα ο

ελεγκτής δηλώνει ότι η ευθύνη σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ανήκει στη διοίκηση της επιχείρησης.

Προσδιορισμός της ευθύνης του ελεγκτή:

Στο σημείο αυτό δηλώνεται ότι ο ελεγκτής αναλαμβάνει την ευθύνη να εκφράσει μόνο την γνώμη του επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας με βάση τον έλεγχο που έχει πραγματοποιηθεί. Ακόμα δηλώνεται ότι: Ο έλεγχος περιλαμβάνει την εκτέλεση διαδικασιών που αποσκοπούν στην συγκέντρωση ελεγκτικών τεκμηρίων σύμφωνα με συγκεκριμένα ελεγκτικά πρότυπα, οι παραπάνω διαδικασίες επιλέχθηκαν σύμφωνα με την κρίση του ελεγκτή. Ο ελεγκτής έχει εξετάσει τις εσωτερικές δικλίδες και σχεδιάζει ανάλογα ελεγκτικές διαδικασίες, ο έλεγχος υπεισέρχεται και στην αξιολόγηση των λογιστικών αρχών καθώς και των εκτιμήσεων που έκανε η διοίκηση.

Γνώμη ελεγκτή:

Στην παράγραφο αυτή ο ελεγκτής πρέπει να εκφράσει με σαφήνεια τη γνώμη του για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της οικονομικής μονάδας αν παρουσιάζονται εύλογα και να προσδιορίσει το εφαρμοζόμενο πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης με βάση το οποίο έχουν καταρτιστεί οι καταστάσεις. Ακόμα εκφράζει τη γνώμη του για το εάν η έκθεση διαχείρισης της διοίκησης που προβλέπει η εμπορική νομοθεσία είναι συνεπής προς τις ελεγμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Άλλες ευθύνες αναφοράς:

Εάν ο ελεγκτής έχει αναλάβει και άλλες ευθύνες τότε αυτές θα πρέπει να αναφέρονται σε ξεχωριστό τμήμα της έκθεσης με τίτλο «Αναφορά επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών θεμάτων».

Χρονολόγηση της έκθεσης:

Ο ελεγκτής οφείλει να χρονολογήσει την έκθεση του. Η ημερομηνία έκθεσης είναι συνήθως εκείνη της ολοκλήρωσης του ελέγχου. Η ημερομηνία αυτή έχει σημασία γιατί υποδηλώνει ότι ο ελεγκτής έχει λάβει υπόψη του όλα τα γεγονότα που έχουν συμβεί μέχρι την ημερομηνία αυτή .

Διεύθυνση του ελεγκτή:

Προβάλλεται η πόλη στην οποία ο ελεγκτής έχει την έδρα της δραστηριότητας του και όχι η πόλη στην οποία έχει την έδρα της η επιχείρηση.

Υπογραφή ελεγκτή:

Η έκθεση υπογράφεται από τον ελεγκτή, έχει το ονοματεπώνυμο του , τον αριθμό μητρώου ΣΟΕΛ του ελεγκτή, το όνομα της ελεγκτικής εταιρείας και ο αριθμός μητρώου ΣΟΕΛ της ελεγκτικής εταιρείας.

4.2. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΧΩΡΙΣ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Οι εκθέσεις ελέγχου χωρίς επηρεασμό της γνώμης του ελεγκτή εκδίδονται όταν ο ελεγκτής κρίνει ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται εύλογα όμως υπάρχουν θέματα για τα οποία κρίνει ότι απαιτείται να δώσει στην έκθεση του πρόσθετες πληροφορίες. Στις περιπτώσεις θέματος έμφασης ο ελεγκτής προσθέτει στην έκθεση του αμέσως μετά την έκφραση της σύμφωνης γνώμης του μια παράγραφο στην οποία αναφέρει αναλυτικά ένα θέμα το οποίο οι αναγνώστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων θα πρέπει αν έχουν στο νου τους για την αξιολόγηση που θα κάνουν. Ο ελεγκτής θα πρέπει αν δηλώσει με σαφή τρόπο ότι η παράγραφος αυτή δεν αποτελεί έκφραση επιφύλαξης για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Τα θέματα έμφασης είναι συνήθως ζητήματα που μπορεί να επηρεάσουν στο άμεσο μέλλον της χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Οι σημαντικότερες περιπτώσεις είναι η ενδεχόμενη αδυναμία ομαλής συνέχισης δραστηριότητας και άλλα θέματα ουσιώδους αβεβαιότητας. Ο ελεγκτής μπορεί να εκφράσει σύμφωνη γνώμη με θέμα έμφασης για αδυναμία συνέχισης δραστηριότητας, με τη βασική προϋπόθεση ότι η διοίκηση έχει προβεί σε επαρκείς γνωστοποιήσεις στο προσάρτημα και εφόσον ο ίδιος δεν θεωρεί ότι λόγω ενδεχόμενης σοβαρότητας της καταστάσεις οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις θα έπρεπε να είχαν γίνει με βάση την αρχή της ρευστοποιήσιμης αξίας. Επίσης ο ελεγκτής εκφράζει σύμφωνη γνώμη με θέμα έμφασης όταν η διοίκηση οδεύει σε εκκαθάριση και συντάζει τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις με βάση την αρχή της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας και υπάρχουν οι απαραίτητες γνωστοποιήσεις στο προσάρτημα. Σε κάθε άλλη περίπτωση ο ελεγκτής οφείλει να εκφράσει γνώμη με εξαίρεση ή αρνητική γνώμη.

Υπάρχουν και θέματα έμφασης που τίθενται από τον ελεγκτή στην έκθεση του χωρίς να επηρεάζονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Θέμα έμφασης πρέπει να τεθεί σε περίπτωση που οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συμπεριλαμβάνονται σε φυλλάδιο που περιέχει και άλλες πληροφορίες , οι οποίες με βάση τη γνώμη του ελεγκτή παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις από τις ελεγμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. τέτοια θέματα μπορεί να είναι οι συναλλαγές με τα συνδεδεμένα μέρη, η παρουσία σημαντικών γεγονότων μετά την ημερομηνία ισολογισμού, η αλλαγή λογιστικής πολιτικής ή η υιοθέτηση ενός καινούριου προτύπου. Τέλος επισημαίνεται ότι σε εξαιρετικές περιπτώσεις όταν συνυπάρχουν πολλαπλές αβεβαιότητες των οποίων οι επιπτώσεις για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι σημαντικές ο ελεγκτής θα πρέπει να εξετάσει σοβαρά το ενδεχόμενο αντί της σύμφωνης γνώμης με

θέμα έμφασης να αρνηθεί να εκφράσει γνώμη για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

4.3 ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΕ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Σε ορισμένες περιπτώσεις τα ευρήματα του ελέγχου μπορεί να τόσο σημαντικά ώστε ο ελεγκτής να μην μπορεί να εκφράσει απλή σύμφωνη γνώμη ή σύμφωνη γνώμη με θέμα έμφασης. Σε τέτοια περίπτωση ο ελεγκτής ανάλογα με τη σημαντικότητα των ευρημάτων είτε θα εκφράσει γνώμη με εξαιρέσεις, είτε θα αρνηθεί να εκφράσει γνώμη, είτε θα εκφράσει αρνητική γνώμη. Σε οποιαδήποτε περίπτωση τύπου γνώμης ο ελεγκτής θα πρέπει να αναφέρει συνοπτικά τις διαφωνίες τεκμηριώνοντας την άποψη του και προσδιορίζοντας τις επιπτώσεις στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Επίσης η γνώμη του ελεγκτή θα πρέπει να δικαιολογείται με βάση τη σοβαρότητα των επιπτώσεων των ευρημάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Λόγοι που δημιουργούν τέτοιες συνθήκες χωρίζονται σε δυο κατηγορίες. Είτε υπάρχει περιορισμός του ελέγχου, είτε υπάρχει διαφωνία ,μεταξύ του ελεγκτή και της διοίκησης σχετικά με τη καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών που έχουν επιλεγεί, τη μέθοδο εφαρμογής αυτών των πολιτικών ή την επάρκεια των γνωστοποιήσεων στο προσάρτημα.

4.4. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο ελεγκτής μπορεί να εκφράσει διάφορες γνώμες ανάλογα με την περίπτωση. Βασικό σημείο για τη επιλογή του τύπου έκθεσης είναι η έννοια της σημαντικότητας. Σε γενικές γραμμές εάν ένα σφάλμα επηρεάζει τις χρηματοοικονομικές αποφάσεις των χρηστών, η έκθεση του ελεγκτή πρέπει να εκδοθεί με εξαιρέσεις ή να είναι αρνητική. Ένα σημείο που πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα είναι ότι ο ελεγκτής θα πρέπει να λάβει υπόψη του όχι το εντοπισμένο στο δείγμα σφάλμα αλλά το σφάλμα που προβλέπεται στο πληθυσμό, με βάση τα δεδομένα του δείγματος.

Ο ελεγκτής δεν είναι υποχρεωμένος να αναφέρει στην έκθεση του ποσοτικά σφάλματα που δεν υπερβαίνουν το επίπεδο σημαντικότητας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έχει γραφτεί ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου μοιάζει με το νευρικό σύστημα του ανθρώπινου οργανισμού. Γιατί διακλαδώνεται , όπως εκείνο στον οργανισμό και μεταφέρει τις πληροφορίες (εντολές και αντιδράσεις), προς την διοίκηση (τον εγκέφαλο) , γι αυτό και είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες του οργανισμού. Και με την έννοια αυτή δεν μπορούν να προδιαγραφούν «απόλυτα πρότυπα» ενός συστήματος ελέγχου για όλες τις επιχειρήσεις, γιατί κάθε επιχείρηση είναι «μοναδική» και ως εκ τούτου έχει τις δικές της παραμέτρους που την κάνουν να διαφέρει από τις άλλες.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι οι λειτουργοί που μπορούν να διαμορφώσουν ένα μοναδικό σύστημα ελέγχου γιατί έχουν το πλεονέκτημα να αντιλαμβάνονται την επιχείρηση από μέσα. Και αυτό γιατί το επάγγελμα αυτό του εσωτερικού ελεγκτή έχει απαλλαγεί σήμερα από την παλιά εκείνη εικόνα του «επιθεωρητή» για να εξελιχθεί σε σύμβουλο.

Η επιστήμη της Ελεγκτικής θεωρείται απαραίτητη για την σωστή λειτουργία των επιχειρήσεων, τον οργανισμών αλλά και του δημοσίου τομέα. Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό , ότι λόγω της συνεχούς εξέλιξη των οικονομικών δεδομένων , δημιουργούνται όλο και περισσότερες απαιτήσεις και υποχρεώσεις. Ο ανταγωνισμός που επικρατεί λόγω της παγκοσμιοποίησης των αγορών δημιουργεί κίνητρα για αποτελεσματικότερη διοίκηση και έλεγχο των οικονομικών μονάδων.

Για την σωστή λειτουργία μιας οικονομικής μονάδας χρειάζεται ένα επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου το οποίο θα είναι το κύριο χαρακτηριστικό των ρυθμιστικών αρχών και κανόνων που την διέπουν. Με την σωστή λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου οργανώνονται οι αναπτυξιακοί στόχοι της επιχείρησης καθώς επίσης διασφαλίζεται η περιουσία της αλλά και η αποφυγή της από κινδύνους.

Στο τέλος της εργασίας, παρατηρούνται και αναλύονται διάφορες εκθέσεις ελέγχων ορισμένων επιχειρήσεων στις οποίες παρουσιάζεται η γνώμη του ελεγκτή, τα σημαντικά θέματα ελέγχου αλλά και το πώς εξετάστηκε το κάθε θέμα της επιχείρησης κατά τον έλεγχο, καθώς επίσης και το τελικό πόρισμα του εξωτερικού ελεγκτή. Έχουν αναφερθεί και ελεγχθεί τέσσερις εκθέσεις ελέγχων (annual report), από τέσσερις διαφορετικές επιχειρήσεις, οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά στα παρακάτω παραρτήματα.

Έτσι, ο στόχος των ελεγκτών όπως μπορούμε να καταλάβουμε σύμφωνα με αυτά τα παραδείγματα των επιχειρήσεων αυτών προσπαθούν να διασφαλίσουν την αποφυγή σφαλμάτων αλλά και να εντοπίσουν πιθανούς κινδύνους και να τους αξιολογήσουν. Όλες οι επιχειρήσεις όπως μπορούμε να δούμε έχει η κάθε μια ένα συγκεκριμένο πλάνο έκθεσης ελέγχου, σύμφωνα πάντα με τον ορκωτό ελεγκτή. Δεν μπορεί όμως να μην γίνει αντιληπτό το γεγονός ότι σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις, το πλάνο και οι ενέργειες που ακολουθούν οι ορκωτοί ελεγκτές, ο στόχος και το τελικό πόρισμά τους, δεν διαφέρει, και αυτό γίνεται αντιληπτό διαβάζοντας τα παρακάτω παραρτήματα.

Είναι λοιπόν ευθύνη του κάθε ελεγκτή να αποκτήσει την εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις, στο σύνολο τους, είναι απαλλαγμένες από κάθε σφάλμα που οφείλεται σε λάθος και να εκδοθεί έκθεση ελεγκτή, η οποία θα περιλαμβάνει τη γνώμη του ελεγκτή της κάθε επιχείρησης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1^ο :

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε. – ΔΕΗ - ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Ο όμιλος αυτός χρησιμοποιεί την παρακάτω ιεραρχία για τον καθορισμό και την γνωστοποίηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων ανά τεχνική αποτίμησης.

Επίπεδο 1^ο: Διαπραγματεύσιμες (μη προσαρμοσμένες) τιμές σε ενεργές αγορές για όμοια περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις.

Επίπεδο 2^ο : Λοιπές τεχνικές για τις οποίες όλες οι εισροές που έχουν σημαντική επίδραση στην καταγεγραμμένη εύλογη αξία είναι παρατηρήσιμες είτε άμεσα είτε έμμεσα.

Επίπεδο 3^ο : Τεχνικές που χρησιμοποιούν εισροές που έχουν σημαντική επίδραση στην καταγεγραμμένη εύλογη αξία και δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης δεν υπήρξαν μεταφορές μεταξύ των επιπέδων 1 και 2, ούτε μεταφορές εντός και εκτός του επιπέδου 3 για την μέτρηση της εύλογης αξίας.

Πολιτικές διαχείρισης χρηματοοικονομικών κινδύνων

Πιστωτικός Κίνδυνος

Οι εργασίες του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας, τα λειτουργικά τους αποτελέσματα, η οικονομική τους κατάσταση, η ρευστότητά τους και οι μελλοντικές τους προοπτικές, εξαρτώνται άμεσα από τις κοινωνικές και μακροοικονομικές συνθήκες, που επικρατούν στην Ελλάδα, καθώς σχεδόν στο σύνολό τους οι οικονομικές τους δραστηριότητες και οι εξ αυτών προκύπτουσες απαιτήσεις διενεργούνται στην Ελλάδα. Παρά το γεγονός ότι οι πωλήσεις Ηλεκτρικής Ενέργειας κατανέμονται σε μεγάλο αριθμό πελατών με ευρύ φάσμα επιχειρηματικής δραστηριότητας, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες, τα λειτουργικά αποτελέσματα και οι χρηματοροές του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας εξαρτώνται από τη

δυνατότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων των πελατών τους. Το τρέχον οικονομικό περιβάλλον, η επιβολή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων και η μεγάλη και παρατεταμένη ύφεση των τελευταίων ετών είχαν σημαντικά δυσμενή επίπτωση στη ρευστότητα του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας, κυρίως λόγω:

- Δυσχερειών πληρωμής και αύξησης καθυστερήσεων των πληρωμών από πελάτες τόσο στη Χαμηλή και Μέση Τάση όσο και στην Υψηλή Τάση. Παρά την ένταξη πολύ μεγάλου αριθμού καταναλωτών στους ευνοϊκούς διακανονισμούς που έχουν συναφθεί για την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων λογαριασμών τους, καθώς και τη χορήγηση ενιαίας έκπτωσης 15% σε οικιακούς και επαγγελματικούς καταναλωτές Χαμηλής και Μέσης Τάσης, με προϋπόθεση την εμπρόθεσμη εξόφληση των τρεχόντων λογαριασμών και την τήρηση των διακανονισμών που τυχόν έχουν συναφθεί ή θα συναφθούν, είναι αβέβαιο το ποσοστό των πελατών που θα τηρούν τους όρους των ρυθμίσεων στις οποίες έχουν ενταχθεί. Ήδη σημαντικό ποσοστό διακανονισμών ακυρώνεται μέσω αυτοματοποιημένης διαδικασίας από τα μηχανογραφικά συστήματα της ΔΕΗ λόγω μη τήρησής τους.
- Του μεγάλου αριθμού, κυρίως μικρών και μεσαίων, επιχειρήσεων που σταματούν τη λειτουργία τους λόγω της οικονομικής συγκυρίας και αφήνουν ανεξόφλητους λογαριασμούς ρεύματος.
- Της ενδεχόμενης αύξησης του πλήθους δικαιούχων Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου (ΚΟΤ) σε συνδυασμό με την αυξημένη δυσχέρεια πληρωμής που έχουν οι συγκεκριμένοι πελάτες.
- Της μη δυνατότητας (κατόπιν απόφασης της ΠΑΕ) μεταφοράς οφειλών μεταξύ παροχών του ιδίου πελάτη στην οικιακή χρήση, που αφορά τη συντριπτική πλειοψηφία (70%) των πελατών.
- Του νέου φαινομένου της αλλαγής προμηθευτή από πελάτες (οικιακούς και εμπορικούς) με συσσωρευμένες οφειλές από τρέχοντες λογαριασμούς ή λόγω ρευματοκλοπής σε άλλη επωνυμία (άλλο ΑΦΜ), έτσι ώστε να αποφύγουν τους σχετικούς περιορισμούς που επιβάλλει ο Κώδικας Προμήθειας.
- Του γεγονότος ότι κάποιοι πελάτες με πρόφαση την τρέχουσα αρνητική οικονομική συγκυρία δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους ή καθυστερούν τις πληρωμές τους, ενώ έχουν την οικονομική δυνατότητα να το πράξουν.
- Της μη αναγνώρισης εκ μέρους των πελατών χρεώσεων οι οποίες δεν σχετίζονται άμεσα με το ρεύμα, αλλά αποτελούν σημαντικό ποσοστό στο λογαριασμό (πχ ΥΚΩ και ΕΤΜΕΑΡ).

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος και η Μητρική Εταιρεία πιθανόν να αντιμετωπίσουν δυσκολίες ή καθυστερήσεις στην είσπραξη των λογαριασμών ρεύματος των πελατών τους, ως αποτέλεσμα νέων μέτρων, που επιβαρύνουν το λογαριασμό ρεύματος με νέες ή αυξημένες επιβαρύνσεις υπέρ τρίτων, επί πλέον των ήδη υφισταμένων, με

χαρακτηριστικό παράδειγμα το Ειδικό Τέλος Μείωσης Εκπομπών Αερίων Ρύπων (ΕΤΜΕΑΡ), όπως μετονομάστηκε το Ειδικό Τέλος ΑΠΕ.

Τα παραπάνω, ενδέχεται να οδηγήσουν στην επέκταση της καθυστέρησης είσπραξης των λογαριασμών ρεύματος και να δημιουργήσουν πρόσθετες ανάγκες κεφαλαίου κίνησης για τη Μητρική Εταιρεία, έχοντας επίσης υπόψη ότι το ΕΤΜΕΑΡ, μεταξύ άλλων, καταβάλλεται από τη ΔΕΗ ανεξάρτητα της είσπραξης του από τους πελάτες της. Επιπλέον, οι μηχανισμοί αναγκαστικής είσπραξης των απαιτήσεων της Μητρικής Εταιρείας, ενδέχεται να επηρεασθούν από νομοθετικές ή άλλες διοικητικές πράξεις (όπως για παράδειγμα τη μη διακοπή παροχής ρεύματος λόγω μη πληρωμής για ορισμένες κατηγορίες πελατών ή σε περιοχές που έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, όπου οι πολίτες και επιχειρήσεις, επωφελούμενοι των αποφάσεων αυτών σταματούν την πληρωμή των λογαριασμών τους), γεγονός που θα επηρεάσει αρνητικά τις δραστηριότητες, τα λειτουργικά αποτελέσματα, την οικονομική κατάσταση και τις χρηματοροές της.

Κίνδυνος Επιτοκίου και Συναλλαγματικός Κίνδυνος

Οι δανειακές υποχρεώσεις του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας, αποτελούνται από τραπεζικά δάνεια, ομόλογα και αλληλόχρεους λογαριασμούς. Η πολιτική του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας είναι η ισορροπημένη κατανομή του δανειακού χαρτοφυλακίου μεταξύ σταθερού και κυμαινόμενου επιτοκίου ανάλογα με τις ισχύουσες συνθήκες και η διενέργεια, κατά περίπτωση, αποκλειστικά για σκοπούς μείωσης του κινδύνου, παραγώνων πράξεων για την αντιστάθμιση του κινδύνου από τη μεταβολή των κυμαινόμενων επιτοκίων ή/και των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων του χαρτοφυλακίου των δανειακών τους υποχρεώσεων.

Κατά την 31.12.2017, δεν υφίσταται παράγωγες πράξεις αντιστάθμισης κινδύνου επί του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Επιπρόσθετα, η μεταβολή της ισοτιμίας Ευρώ/Δολαρίου ΗΠΑ ενδέχεται να έχει δυσμενή επίδραση στις τιμές στις οποίες η Μητρική Εταιρεία προμηθεύεται υγρά καύσιμα (ντίζελ και μαζούτ). Η Μητρική Εταιρεία εκτίθεται σε συναλλαγματικό κίνδυνο από την υπερτίμηση του Δολαρίου ΗΠΑ έναντι του ευρώ, καθώς οι τιμές του πετρελαίου εκφράζονται σε Δολάρια ΗΠΑ. Για τη διαχείριση του συναλλαγματικού κινδύνου απ την προμήθεια υγρών καυσίμων, εξετάζεται η διενέργεια κατά περίπτωση και στα πλαίσια των υφιστάμενων συνθηκών ρευστότητας των αγορών πράξεων αντιστάθμισης του κινδύνου αυτού.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι :

α) οι όποιες διενεργούμενες πράξεις αντιστάθμισης ενδέχεται να μην παρέχουν πλήρη ή επαρκή προστασία από τους κινδύνους αυτούς και β) οι υφιστάμενοι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων και η οικονομική κατάσταση της χώρας και του εγχώριου τραπεζικού συστήματος περιορίζει τη δυνατότητα διενέργειας παράγωγων πράξεων αντιστάθμισης συναλλαγματικού κινδύνου.

Κίνδυνος Ρευστότητας

Το μακροοικονομικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα, ιδιαίτερα μετά την επιβολή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων, παραμένει ευμετάβλητο και αυτό είναι πιθανό να έχει σημαντικές επιπτώσεις στις δραστηριότητες του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας, στη χρηματοοικονομική κατάστασή τους και τις προοπτικές τους. Οι οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα έχουν άμεσα επηρεάσει τα κεφαλαιακά επίπεδα, τη ρευστότητα και την οικονομική κατάσταση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος, γεγονός που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη ρευστότητα και τη δυνατότητα πρόσβασης του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας σε δανειακά κεφάλαια, καθώς επίσης και τη ρευστότητα της Ελληνικής Οικονομίας γενικότερα και τη δυνατότητα των πελατών του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας για πρόσβαση σε δανειακές πιστώσεις. Επιπλέον επηρεάζει την δυνατότητα πρόσβασης στις Διεθνείς αγορές. Ο κίνδυνος ρευστότητας συνδέεται με την ανάγκη για επαρκή εξασφάλιση ταμειακών διαθεσίμων για τη χρηματοδότηση της λειτουργίας, περιλαμβανόμενων και των αναγκών σε κεφάλαιο κίνησης, των επενδυτικών δαπανών και της εξυπηρέτησης των δανειακών υποχρεώσεων του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας. Οι ανάγκες του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας για κεφάλαιο κίνησης ενδέχεται να αυξηθούν λόγω αριθμού παραγόντων μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται:

- Ο αυξημένος βαθμός καθυστέρησης είσπραξης ή ακόμη και η μη είσπραξη των λογαριασμών ρεύματος.
- Η υποχρέωση καταβολής του ΕΤΜΕΑΡ, του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης που επιβάλλεται στην Η/Ε και του ΦΠΑ, κατά την ημερομηνία οφειλής τους, ανεξάρτητα από το αν έχουν εισπραχθεί ή όχι.
- Η επιβάρυνση των τιμολογίων με την είσπραξη φόρων και τελών, εκτός των ανωτέρω, που δεν σχετίζονται με την πώληση Η/Ε, όπως για παράδειγμα οι δημοτικοί φόροι - τέλη που εισπράττονται μέσω των λογαριασμών ρεύματος και η μη δυνατότητα εξόφλησης της αξίας ρεύματος χωρίς τα ποσά υπέρ τρίτων.
- Η συνεχής αύξηση του αριθμού των πολιτών που εντάσσονται στο μητρώο των Ευάλωτων Πελατών και βάσει αποφάσεων της Πολιτείας απολαμβάνουν ειδικά προνόμια ως προς α) μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο για την εξόφληση των λογαριασμών τους (40 ημέρες από την έκδοση), β) τη ρύθμιση των οφειλών τους σε μεγαλύτερο αριθμό δόσεων και χωρίς χρέωση τόκων, γ) περιορισμένες κυρώσεις στην περίπτωση μη εξόφλησης των λογαριασμών & δόσεων αφού προβλέπεται η αδυναμία διακοπής του ρεύματος στις οικίες τους λόγω οφειλής σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- Ρυθμιστικές αποφάσεις για τη λειτουργία της χονδρεμπορικής αγοράς, που επιβαρύνουν το κόστος αγοράς Η/Ε από τη ΔΕΗ ως Προμηθευτή Η/Ε (π.χ. εισφορές Ειδικού Λογαριασμού ΑΠΕ).

- Ενδεχόμενη αύξηση εμπορικών ζημιών (μη τεχνικές ζημιές) λόγω μη καταστολής του φαινομένου των ρευματοκλοπών και των αυθαίρετων επανασυνδέσεων στις παροχές που είναι κομμένες λόγω οφειλής.

Οι παραπάνω παράγοντες ενδέχεται να έχουν σημαντικά δυσμενή επίπτωση στη ρευστότητα του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας και στη δυνατότητα χρηματοδότησης των νέων ή σε εξέλιξη έργων. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το κόστος δανεισμού για την πρόσβαση και εξεύρεση ρευστότητας (αναχρηματοδότηση υφιστάμενου χρέους ή/και νέα ρευστότητα) του Ομίλου και της Μητρικής Εταιρείας, σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο επηρεάζεται από την κατάσταση της Ελληνικής Οικονομίας τα τελευταία έτη.

Κίνδυνοι χρηματοπιστωτικού τομέα

Ο Όμιλος και η Μητρική Εταιρεία ενδέχεται να εκτεθούν σε κινδύνους που μπορεί να προκύψουν για τον Ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα.

Σημειώνεται ότι, στις 31.12.2017, οι δανειακές υποχρεώσεις της Μητρικής Εταιρείας προς το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα, ανέρχονταν σε 37,1% του συνόλου των δανειακών υποχρεώσεων. Κίνδυνος αγοράς

ΠΑΡΑΣΤΗΜΑ 2^ο :

ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΡΕΛΙΑ Α.Ε.

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ – ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα της Ελεγκτικής (ΔΠΕ), όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στο τμήμα της έκθεσής μας «Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων». Είμαστε ανεξάρτητοι από την Εταιρεία σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Λογιστές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Λογιστών, όπως αυτός έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, και τις απαιτήσεις δεοντολογίας που σχετίζονται με τον έλεγχό μας επί των ατομικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα και έχουμε εκπληρώσει τις άλλες δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του προαναφερόμενου Κώδικα Δεοντολογίας. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου

Τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου είναι εκείνα τα θέματα που, κατά την επαγγελματική μας κρίση, ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχό μας επί των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της τρέχουσας χρήσης. Τα θέματα αυτά και οι σχετιζόμενοι κίνδυνοι ουσιώδους ανακρίβειας αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων ως σύνολο, και για τη διαμόρφωση της γνώμης μας επί αυτών και δεν εκφέρουμε ξεχωριστή γνώμη για τα θέματα αυτά.

Πληρότητα και ακρίβεια Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (Όμιλος: ΕΥΡΩ 707 281 χιλιάδες, Εταιρεία: ΕΥΡΩ 478 624 χιλιάδες)

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς εξετάστηκε το θέμα κατά τον έλεγχο μας
<p>Η Εταιρεία και ο Όμιλος δραστηριοποιούνται στον κλάδο παραγωγής και διάθεσης καπνικών προϊόντων, τα οποία υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης, ο οποίος περιλαμβάνεται στο κόστος πωληθέντων και στον κύκλο εργασιών. Οι σύνθετοι υπολογισμοί που απαιτούνται για τον καταλογισμό του φόρου καθώς και οι συχνές, αυξητικής πορείας, μεταβολές της νομοθεσίας αναφορικά με τους ισχύοντες συντελεστές, αυξάνουν την πιθανότητα σφάλματος στον υπολογισμό του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης των καπνικών προϊόντων. Επιπρόσθετα, η αυξημένη πίεση στην κερδοφορία της Εταιρείας και του Ομίλου λόγω της αύξησης του λαθρεμπορίου και του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με τους εξαιρετικά υψηλούς συντελεστές του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης εντείνουν τον κίνδυνο εκούσιου ή ακούσιου σφάλματος κατά τον καταλογισμό του προαναφερθέντος</p>	<p>Η ελεγκτική μας προσέγγιση περιλάμβανε την εξέταση του σχεδιασμού των εσωτερικών δικλείδων ελέγχου σχετικά με τη μεταφορά παραγόμενων καπνικών προϊόντων από την παραγωγή στη φορολογημένη αποθήκη και τη διαδικασία φορολόγησης τους πριν τη διάθεσή τους στην εγχώρια αγορά.</p> <p>Διενεργήσαμε αναλυτικές ελεγκτικές διαδικασίες προκειμένου να εκτιμήσουμε τη λογικότητα της μεταβολής του εξόδου που αναγνωρίστηκε.</p> <p>Πραγματοποιήσαμε, εκτεταμένες ουσιώδεις ελεγκτικές διαδικασίες, όπως δειγματοληπτικός επανυπολογισμός του καταλογισμού του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης, ώστε να εξακριβωθεί η ορθότητα και η ακρίβεια του φόρου.</p> <p>Λάβαμε επιστολή από τις Τελωνειακές Αρχές προκειμένου να επιβεβαιώσουμε την πληρότητα και ακρίβεια του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης που έχει καταχωρηθεί από την Εταιρεία καθώς και την ορθή, χρονικά, αναγνώρισή του.</p> <p>Λάβαμε, δειγματοληπτικά, επιβεβαιωτικές επιστολές από τους σημαντικότερους πελάτες εξωτερικού της Εταιρείας προκειμένου να</p>

<p>φόρου, εκθέτοντας την Εταιρεία και τον Όμιλο σε ενδεχόμενο πρόσθετο καταλογισμό υψηλών φορολογικών επιβαρύνσεων.</p> <p>Για τους ανωτέρω λόγους, θεωρούμε ότι η πληρότητα και η ακρίβεια του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου.</p> <p>Οι γνωστοποιήσεις της Εταιρείας σχετικά με τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης περιλαμβάνονται στις Σημειώσεις 18 και 19 των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.</p>	<p>επιβεβαιώσουμε την πληρότητα και την ακρίβεια των εξαγωγών, ώστε να επιβεβαιώσουμε ότι ορθά δεν καταλογίστηκε Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στις συναλλαγές αυτές. Τέλος, αξιολογήσαμε την καταλληλότητα και την επάρκεια των γνωστοποιήσεων που περιέχονται στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις αναφορικά με τα θέματα αυτά.</p>
---	--

Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις στο σύνολό τους είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη, είτε σε λάθος, και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών που λαμβάνονται με βάση αυτές τις Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.

Στα πλαίσια του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

1. Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος,

καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των εσωτερικών δικλείδων ελέγχου.

2. Κατανοούμε τις εσωτερικές δικλείδες ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό τον σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό τη διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλείδων ελέγχου της Εταιρείας.
3. Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τη Διοίκηση.
4. Καταλήγουμε σε συμπέρασμα για την καταλληλότητα της χρήσης από τη Διοίκηση της λογιστικής βάσης της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το αν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Εταιρείας να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Αν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις επί των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων ή, αν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς, να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Εταιρεία να παύσει να λειτουργεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
5. Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι Ατομικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.
6. Αποκτούμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση των οντοτήτων ή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις της Εταιρείας για την έκφραση γνώμης επί αυτών των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Είμαστε υπεύθυνοι για την καθοδήγηση, την επίβλεψη και την εκτέλεση του ελέγχου αυτών των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Παραμένουμε αποκλειστικά υπεύθυνοι για την ελεγκτική μας γνώμη.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις εσωτερικές δικλείδες ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Επιπλέον, δηλώνουμε προς τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι έχουμε συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας περί ανεξαρτησίας και γνωστοποιούμε σε αυτούς όλες τις σχέσεις και άλλα θέματα που μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι επηρεάζουν την ανεξαρτησία μας, και τα σχετικά μέτρα προστασίας, όπου συντρέχει περίπτωση.

Από τα θέματα που γνωστοποιήθηκαν στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, καθορίζουμε τα θέματα εκείνα που ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχο των Ατομικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της τρέχουσας χρήσης και ως εκ τούτου αποτελούν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου. Περιγράφουμε τα θέματα αυτά στην έκθεση ελεγκτή, εκτός εάν νόμος ή κανονισμός αποκλείει τη δημοσιοποίηση ενός θέματος ή όταν, σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις, διαπιστώσουμε ότι ένα θέμα δε θα έπρεπε να γνωστοποιηθεί με την έκθεση μας, διότι ενεργώντας κατ' αυτό τον τρόπο θα αναμενόταν εύλογα ότι οι αρνητικές επιπτώσεις θα υπερτερούσαν από τα οφέλη δημοσίου συμφέροντος μιας τέτοιας δημοσιοποίησης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3^ο :

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ

Έκθεση επί των Εταιρικών και Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Ελέγξαμε τις συνημμένες εταιρικές και τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, οι οποίες αποτελούνται από την εταιρική και ενοποιημένη κατάσταση οικονομικής θέσης της 31ης Δεκεμβρίου 2012, τις εταιρικές και ενοποιημένες καταστάσεις συνολικού εισοδήματος, μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών και μεθόδων και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Ευθύνη της Διοίκησης για τις Εταιρικές και Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση αυτών των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις εσωτερικές δικλίδες, που η διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδη ανακρίβεια, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Ευθύνη του Ελεγκτή

Η δική μας ευθύνη είναι να εκφράσουμε γνώμη επί αυτών των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων με βάση τον έλεγχό μας. Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου. Τα πρότυπα αυτά απαιτούν να συμμορφωνόμαστε με κανόνες δεοντολογίας, καθώς και να σχεδιάζουμε και διενεργούμε τον έλεγχο με σκοπό την απόκτηση εύλογης διασφάλισης για το εάν οι εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη ανακρίβεια. Ο έλεγχος περιλαμβάνει τη διενέργεια διαδικασιών για την απόκτηση ελεγκτικών τεκμηρίων, σχετικά με τα ποσά και τις γνωστοποιήσεις στις εταιρικές και τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Οι επιλεγόμενες διαδικασίες βασίζονται στην κρίση του ελεγκτή περιλαμβανομένης της εκτίμησης των κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος. Κατά τη διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων κινδύνου, ο ελεγκτής εξετάζει τις εσωτερικές δικλίδες που σχετίζονται με την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων της εταιρείας. Ο έλεγχος περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση της καταλληλότητας των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και του εύλογου των εκτιμήσεων που έγιναν από τη διοίκηση, καθώς και αξιολόγηση της συνολικής παρουσίασης των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε συγκεντρώσει είναι επαρκή και κατάλληλα για τη θεμελίωση της ελεγκτικής μας γνώμης.

Γνώμη

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση της Εταιρείας ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ και των θυγατρικών αυτής κατά την 31η Δεκεμβρίου 2012 και τη χρηματοοικονομική τους επίδοση και τις ταμειακές τους ροές για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4^ο :

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ COCA-COLA 3E

Έκθεση ελέγχου επί των οικονομικών καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις οικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας «COCA-COLA 3E ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (Εταιρεία), οι οποίες αποτελούνται από τον ισολογισμό της 31ης Δεκεμβρίου 2017, τις καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως και συνολικών εσόδων, μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και τις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων που περιλαμβάνουν και περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, τη χρηματοοικονομική θέση της Εταιρείας κατά την 31η Δεκεμβρίου 2017, τη χρηματοοικονομική της επίδοση και τις ταμειακές της ροές, για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συνάδουν με τις κανονιστικές απαιτήσεις του Κωδ. Ν. 2190/1920.

Βάση γνώμης

Διενεργήσαμε τον έλεγχο μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ), που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας, σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στο τμήμα της έκθεσής μας «Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων». Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Ανεξαρτησία του Ελεγκτή

Καθ' όλη τη διάρκεια του διορισμού μας έχουμε παραμείνει ανεξάρτητοι από την Εταιρεία, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Ελεγκτές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Ελεγκτών (Κώδικας ΣΔΠΔΕ) που έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, καθώς και τις απαιτήσεις δεοντολογίας του Ν. 4449/2017, που σχετίζονται με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα. Έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με το Ν. 4449/2017 και τις απαιτήσεις του Κώδικα ΣΔΠΔΕ.

Άλλες Πληροφορίες

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι υπεύθυνα για τις Άλλες Πληροφορίες. Οι Άλλες Πληροφορίες, είναι η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου (αλλά δεν περιλαμβάνουν τις οικονομικές καταστάσεις και την έκθεση ελέγχου επί αυτών), που λάβαμε πριν από την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης ελεγκτή. Η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις Άλλες Πληροφορίες και, εκτός των όσων ρητά αναφέρουμε στην παρούσα παράγραφο της Έκθεσής μας δεν εκφράζουμε γνώμη ελέγχου ή άλλης διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχο μας επί των οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις Άλλες Πληροφορίες και με τον τρόπο αυτό να εξετάσουμε εάν οι Άλλες Πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις οικονομικές καταστάσεις ή τη γνώση που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες.

Εξετάσαμε εάν η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνει τις γνωστοποιήσεις οι οποίες απαιτούνται από τον Κωδ. Ν. 2190/1920.

Με βάση τις εργασίες που εκτελέσαμε κατά τον έλεγχο μας, κατά τη γνώμη μας:

- Τα πληροφοριακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου της χρήσης που έληξε την 31/12/2017 αντιστοιχούν στις οικονομικές καταστάσεις
- Η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις του άρθρου 43α του Κωδ. Ν. 2190/1920.

Επιπλέον με βάση τη γνώση και κατανόηση που αποκτήσαμε κατά το έλεγχό μας, για την Εταιρεία «COCA-COLA 3E ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και το περιβάλλον της, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε εάν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου. Δεν έχουμε να αναφέρουμε τίποτα σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις, στο σύνολο τους, είναι απαλλαγμένες από ουσιώδεις σφάλματα, που οφείλονται είτε σε απάτη είτε σε λάθος και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λαμβάνονται με βάση αυτές τις οικονομικές καταστάσεις.

Ως καθήκον του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις οικονομικές καταστάσεις, που οφείλονται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους

αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για την γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.

- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου της Εταιρείας.

- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

- Αποφαινόμαστε για την καταλληλότητα της χρήσης από το Διοικητικό Συμβούλιο της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το εάν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Εταιρείας να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Εάν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων ή εάν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Εταιρεία να παύσει να λειτουργεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.

- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση. 4 από 4

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ :

- Καραμάνης Κ., (2008), Σύγχρονη Ελεγκτική, Εκδ.ΟΠΑ-Πρώτη Έκδοση, Αθήνα
- Ζαφειράκου, Η., & Ταχυνάκης, Π. (2007). Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: εμπειρική προσέγγιση. SPOUDAI-Journal of Economics and Business, Μ.Τσιμάρας, (1958), Αρχαί Γενικής Λογιστικής, Αθήνα, σελ. 680
- Σιώτης Θ.- Ζωϊτσάς Α., (2010), Σύγχρονη Ελεγκτική, Εκδόσεις Σοφία, Θεσσαλονίκη
- Μπαμπινιώτης. Γ., (2002), Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας.
- Τσακλάγκανος.Α., (2005), Ελεγκτική, Εκδ. Αδελφοί Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη
- Meigs, Walter.B, Larser, E. John, and Meigs Robert, Μετάφραση Διαμαντόπουλος.Θ – Ταλαρούγκας. Ι., (1984), Ελεγκτική.
- Γρηγοράκος. Θ., (1989), Γενικές Αρχές Ελεγκτικής, Εκδ. ΟΠΑ, Αθήνα
- Κόκκινος Ν., (1973). Ορκωτός Λογιστής, Εγκυκλοπαίδεια Οικονομικών Επιστημών, Αθήνα
- Α.Παππά, (1990), Ελεγκτική, Αθήνα, σελ.20
- Φιλιτούρης.Α., (2007), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος, Θεσσαλονίκη
- Κάντζος Κ. και Χονδράκη Α., (2006), Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική ΙΙ., Εκδ. Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα.
- Drogalas G., Karagiorgos T., Christodoulou P., and Euaggelidou A., (2006).).”Theoretical approach in an internal control business: a conceptual framework and usability of internal audit in hotel business”.
- Παμπούκης (1989). Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας. Δεύτερη έκδοση , Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος .B (1980), Η βιομηχανική επανάσταση και η Ελλάδα., (1832-1871, στο εκσυγχρονισμός και βιομηχανική επανάσταση στα βαλκάνια τον 19^ο αιώνα, Ιστορική βιβλιοθήκη, εκδόσεις θεμέλιο, Αθήνα.
- Αληφαντής Στ. Γεώργιος, (2019), Ελεγκτική, Εκδ.Διπλογραφία, 4^η Έκδοση , Αθήνα, σελ.53
- Καμπαλούρη Ι., (1969), Ο θεσμός των Ορκωτών Λογιστών, Αθήνα, σελ.79

Δρογαλάς, Γ., Φωτιάδης, Θ., & Σουμπενιώτης, Δ. (2005). Εννοιολογικό πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου. Θεωρητική προσέγγιση και πραγματική μελέτη περίπτωσης. Διοικητική Ενημέρωση, 135.

Ζαφειράκου, Η., & Ταχυνάκης, Π. (2007). Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: εμπειρική προσέγγιση. SPOUDAI-Journal of Economics and Business, 57(1), 58-79

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

https://www.dei.gr/Documents2/ANNUAL%20REPORT/AR-2017/ANNUAL_REPORT_2017_GR.pdf

<https://gr.coca-colahellenic.com/media/3744/coca-cola-tria-epsilon-annual-report-2017.pdf>

<https://www.biokarpet.gr/stock/oiko/ekthesi.pdf>

https://www.biokarpet.gr/stock/period_katastaseis/period_enop_oikon/prosartima_31_1212.pdf

<http://www.helex.gr/documents/10180/43442/Οικονομική%20Εκθεση%20ΚΑΙΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ%20ΚΑΡΕΛΙΑ%20Α.Ε.>

www.pwc.gr